

ISSN 1509-6378

ŁABUŻ

PROWINCJONALNY OKAZJONALNIK LITERACKI

Kreis Regenwalde

NUMER SPONSOROWANY PRZEZ
STAROSTWO POWIATOWE W ŁOBZIE

Łobez 2007

Spis treści

Zbigniew Harbusz

KALENDARIUM ZIEMI
I POWIATU
ŁOBESKIEGO.....1

POWSTANIE POWIATU
RESKIEGO –
(REGENWALDE)
Z SIEDZIBĄ
W ŁOBEZIE.....61

Agnieszka Gut

POWSTANIE HERBU
POWIATU ŁOBESKIEGO
W DWUDZIESTOLECIU
MIĘDZYWOJENNYM...66

Dr Wulf-Dietrich von Borcke

POCHODZENIE
RODZINY
VON BORCKE.....74

Ignacy Skrzypek

KREISHEIMATMUSEUM
– POWIATOWE MUZEUM
REGIONALNE
W ŁOBEZIE I JEGO
ZBIORY.....80

Zbigniew Harbuz

KALENDARIUM ZIEMI I POWIATU ŁOBESKIEGO

do 1000

- przed X KARWOWO – Założono gród na skarpie doliny rzeki Regi, jeden ze znacniejszych w tej okolicy.
- ok. X ŁOBEZ – Nad Regą istnieje gród obronny Pomorzan.
- X-XII WĘGORZYNO – Istnieje gród słowiański.
- X-XIII DOBRA – Nad jeziorem istniał gród.
- 962 Drużyny Mieszka I docierają do ujścia Odry.
- 967 Włączenie Pomorza z Wolinem do Polski.
- 24.06.972 Wojska polskie dowodzone przez Mieszka I i jego brata Czcibora w bitwie pod Cedynią zwyciężyły niemieckie wojska margrabiego Hodona, które usiłowały poszerzyć tereny cesarstwa na wschodzie.
- 25.05.992 Zmarł książę Mieszko I, pierwszy historyczny przedstawiciel dynastii Piastów; książę polski od 960 r., twórca państwa polskiego.
- 1000 KOŁOBRZEG – Bolesław Chrobry zakłada nowe biskupstwa, m in. w Kołobrzegu, podporządkowując je metropolii w Gnieźnie.

1001-1200

- Ok. 1030 Upadek biskupstwa w Kołobrzegu, powrót pogaństwa.
- 1124-1125 Otton z Bambergu odbył wyprawę misyjną na Pomorze Zachodnie szerząc wiarę chrześcijańską.
- 1128 Otton z Bambergu odbył drugą wyprawę misyjną na Pomorze Zachodnie.
- 14.10.1140 Założenie biskupstwa w Wolinie.
- 1176 Przeniesienie siedziby biskupstwa zagrożonego najazdami Duńczyków z Wolina do Kamienia.

- 1180 Po raz pierwszy w piśmiennictwie wymieniono nazwę rzeki Regi – iuxta Regam fluvium.
- 1182 Po raz pierwszy w dokumentach procesowych występuje Borko, przy zmienionej pisowni – Buric.
- 1186 W dokumencie o nadaniu praw własności do ziem na wyspie Wolin probostwu w Kamieniu wymieniono Borka I.
- 1186 Zmarł Borko I.
- 1186 Wymieniony został Przybysław, syn Borka.
- 1186 Przybysław Borko występuje jako świadek przy nadaniu praw własności do ziem na wyspie Wolin probostwu w Kamieniu Pomorskim.
- 1193 ŁOBEZ – Osada i przyległe tereny znajdują się w granicach biskupstwa kamieńskiego.

1201-1300

- XIII Kolonizacja niemiecka na Pomorzu Zachodnim. Rozpoczął się proces wynaradawiania pomorskiej ludności słowiańskiej.
- połowa XIII KOŁOBRZEG – Kasztelanem był Borko II, wnuk Borka I.
- od poł. XIII MIELNO – Wieś należy do rodu Wedlów.
- 03.03.1251 W dokumencie Warcisława III występuje świadek, rycerz Borko II.
- 1253 Kasztelanem słowiańskim w Kołobrzegu był Borko II, wnuk Borka I. Gdy stracił urząd, majątek sprzedał lub oddał zakonowi i przeniósł się w dolinę Regi.
- 1255 KARWOWO – Pierwsza wzmianka o wsi. Warcisław III przekazał ją Cystersom.
- 1255 RESKO – Próba lokacji miasta.
- 1257 DOBRA – Pierwsza wzmianka o osadzie – Terra Doberren.
- 1257 ZWIERZYNEK – Wieś stanowi własność hrabiego Guncelina von Schwerin z Meklemburgii z nadania księcia Barnima
- 1257-1260 CIESZYNO – wieś stanowi własność hrabiego Guncelina von Schwerin.
- 1261 DOBRA – Jedna z pierwszych wzmianek o osadzie.

- 1261 DOBRA – Miejscowość przejmują Templariusze.
- 1261-1284 DARGOMYŠL – Wieś jest własnością Templariuszy z Tuczy.
- ok. 1265 RESKO – Wzniesiono zamek.
- 1269 BŁADKOWO – Pierwsza wzmianka o wsi w składzie biskupstwa kamińskiego.
- ok. 1270 ŁOBEZ – Z Kołobrzegu przybywa rycerz Borko i jako lenno obejmuje tereny nad środkowym biegiem Regi.
- 1271 ŁOBEZ – Pierwsza wzmianka o osadzie. Została ona zawarta w dokumencie klasztoru w Jasienicy, w którym Borko został wymieniony jako „dominus de Lobis”.
- 1273 DOBRA – Występuje pod nazwą Dobere.
- 1277 DOBRA – W okolicy osiedlili się osadnicy.
- 1282 RESKO – Jakub Borko nadał prawa miejskie dla swojej części Reska.
- 1282 ŻERZYNO – Lenno Borków.
- 1280 Spór między biskupem kamińskim a margrabią brandenburskim. Jednym z rozstrzygających Bork Ramel.
- 1282 Borko I ma synów Jana i Jakuba; w 1295 urodził się Mikołaj.
- 1284 DOBRA – Miejscowość występuje pod nazwą Dobern i Dobre.
- 1284 MIESZEWO – Po raz pierwszy występuje pod nazwą Mesowe.
- 1284 MIESZEWO – Wieś w posiadaniu Cystersów klasztoru Duenamunde (ob. Łotwa).
- 1284 MIELNO – Wymienione zostało jezioro Mielno w dokumencie zakupu przez Cystersów.
- 1284 ORLE – Wieś we władaniu Cystersów klasztoru Duenamunde.
- 1285 ŁOBEZ – Nazwa występuje jako Lobse.
- 1285 BONIN – Pierwsza wzmianka o wsi.
- 1287-1290 DOBRA – Na krótko w rękach Brandenburgii.
- 1287-1295 DOBRA – Budowa pierwszego zamku.

- 1288 RESKO – Vidantowie nadają lubeckie prawa miejskie dla swojej części miasta.
- przed 1295 ŁOBEZ – Nadanie lubeckich praw miejskich.
- 1295 ŁOBEZ – Określany jest jako civitas tj. miasto.
- 1295 ŁOBEZ – Występuje nazwa miasta Lobese.
- 1295 DOBRA – Miejscowość określana jest jako gród – castrum.
- 1295 Przy podziale Pomorza obszary nad Regą przypadły wołogoskiej linii książąt pomorskich.
- XIII ZWIERZYNEK – Miejscowość we władaniu rodu Wedłów.
- XIII WOŁKOWO – Wieś stanowiła lenno rodziny Dewitzów.
- od XIII SIELSKO – Wieś należy do Wedłów.
- 1290 DOBRA – Włączona znów do Pomorza za Ziemię Świdwińską.
- II poł. XIII CHWARSTNO – Lenno Wedłów.
- II poł. XIII RUNOWO – Lenno Wedłów.
- II poł. XIII TRZEBAWIE – Lenno Wedłów.
- II poł. XIII WINNIKI – Lenno Wedłów.
- od XIII GOSOTMIN – Majątek we władaniu rodu Dewitzów.
- ok. 1300 DOBRA – Otrzymuje prawa miejskie.
- do poł. XIII DARGOMYŚL – Wieś stanowiła lenno Guncelina von Schwerinn.
- 26.06.1295 W katedrze gnieźnieńskiej arcybiskup Świnka koronował Przemysława II na króla Polski.
- koniec XIII GARDNO – Lenno Borków.
- koniec XIII KRAŚNIK – Lenno Borków.
- koniec XIII LESIĘCIN – Lenno Borków.
- koniec XIII POŁCHOWO – Lenno Borków.
- koniec XIII PRZYTONŃ – Lenno Borków.
- koniec XIII KAŃKOLEWICE – Lenno Borków.

1301-1400

- XIV DOBRA – Miasto posiada fortyfikacje.
- 1308 DOBRA – Podczas najazdu brandenburskiego zdobyty został zamek.
- ok. 1312 DOBRA – Po kasacji zakonu Templariuszy Dobrą objął w posiadanie rycerz z Troys.
- 1319 RESKO – Pierwszy wymieniony pleban – Herman Zachow.
- 18.06.1325 Władysław Łokietek zawarł przymierze z książętami Pomorza Zachodniego przeciwko Brandenburgii.
- 1325 ŁAGIEWNIKI – Pierwsza wzmianka o wsi będącej w tym okresie w rękach rodu Elbe.
- 1325 WOJTASZYCE – Pierwsza wiadomość o wsi.
- przed 1331 DOBRA – Nadano lubeckie prawa miejskie.
- 1331 DOBRA – Wzmianka o Dobrej w bulli papieskiej
- 1333 RUNOWO (wieś) – Pierwsza wzmianka o wsi.
- 1334 STRZMIELE – Konflikt zbrojny pomiędzy Borkami i księciem Barnimem III. Zamek w Strzmielach zdobyty.
- 1337 DOBRA – Zjazd książąt i panów feudalnych.
- 1338 ŁOBEZ – Rozebrano zamek Borków. Efekt konfliktu z księciem pomorskim.
- 1338 NĘTNO – Borkowie sprzedali wieś Nętno Krzyżakom.
- 1338 DOBRA – Ulryk von Dewitz otrzymał w lenno Ziemię Doberską.
- 1338-XVI DOBRA – Prywatne miasto rodu Dewitzów (a inne źródła podają, że do 1808).
- 1346 STRZMIELE – Nadanie lubeckich praw miejskich przez Jakuba III Borka (inna data 1348).
- 1348 WĘGORZYNO – Młodsza linia Borków zbudowała zamek.
- 1348 ŁOBEZ – Wydano potwierdzenie lubeckich praw miejskich.
- od 1348 ŁOBEZ – Mieszkańcy wybierają burmistrza, radę i sędziów.
- 1348 STRZMIELE – Istniał kościół filialny.

- II poł. XIV STRZMIELE – Erygowano parafię.
- poł. XIV-
-1466 Łobez – Teren obecnego powiatu w granicach księstwa wologoskiego.
- 1354 RESKO – Przy szpitalu św. Ducha był kościół lub kaplica św. Anny.
- 1354 WĘGORZYNO – Pierwszym znanym właścicielem był Heningus Borko.
- 1357 Borkowie ze Strzmiela przejęli Pęczino k. Stargardu.
- 1360 ŁOBEZ – Wzmianka w dokumentach o istnieniu parafii.
- 1360 ŁOBEZ – Istniało bractwo Calendae oddające się modłom za zmarłych.
- 1364 KRAŚNIK – Wieś występuje pod zapisem Kratznick.
- 1365 RESKO – Bracia Ciosek i Wicimierz Vidantowie za 800 grzywien odsprzedali swoją część miasta Bogusławowi V.
- 1375 Borkowie napadli na Wąlcz.
- 1375 MIELNO – Na wschód od wsi znajdował się okazały zamek Wedłów.
- 1377 DOBRA – Zjazd monarchów i panów feudalnych.
- 1379 Konflikt pomiędzy rodem Borków i Ebersteinów przeciwko Wedłom.
- 1382 PEŹZINO – Borkowie odsprzedali Pęczino zakonowi Joannitów.
- do 1385 RESKO – Vicke (Borko) – wójt Reska.
- od 1385 RESKO – Panami zamku i miasta oraz wójtami okręgu byli Eckhard Wolde i Maćko Borko.
- 1385 KWIATKOWO – Claus Clausen władał wsią.
- 1386-1389 Borko (nieznany z imienia) – wikariusz generalny i administrator biskupstwa kamieńskiego.
- 1388 Wedlowie władali miejscowościami Łągiewniki, Mielno, Runowo (wieś), Sielsko, Zwierzynek.
- 13.12.1388 Maćko Borko oraz Eckhard Volde z 40 przyjaciółmi napadli na księcia geldryjskiego (ob. Holandia) Wilhelma jadącego do Krzyżaków w Malborku. Uwięzili go w Złocieńcu.

- 1388 Konflikt zbrojny Borków ze Strzmiela z księciem Wologoszczy.
08.1389 Maćko Borko uwolnił księcia Wilhelma.
- 1389 STRZMIELE – Napad Krzyżaków i spalenie miejscowości.
- 1390 Podczas składania holdu Władysławowi Jagielle w Pyzdrach w orszaku Wacława VII był Maćko Borko.
- 1392 Maćko Borko poturbował komtura z Czech, Johanna Muelheima.
- wiosna 1393 STRZMIELE – Krzyżacy pod wodzą Wielkiego Mistrza Konrada v. Jungingena z udziałem książąt pomorskich zniszczyli zamek i miejscowość.
- 1393 Maćko Borko zorganizował zbrojną wyprawę na tereny krzyżackie.
- 1395 STRZMIELE – W kościele zbudowano dwa ołtarze – św. Katarzyny i św. Jerzego.
- 1397-1408 Jakub Borko – altarzysta w Łobzie, prałat kapituły kamieńskiej.
- 1398 DARGOMYŚL – Własność Dewitzów.
- ok. 1400 RESKO – Zbudowano kościół.
- 1400 ŁOBEZ – Borkowie potwierdzili Transumptem akt lokacyjny miasta (inna data 1460).
- XIV ŁOBEZ – Miasto otoczono murami.
- XIV RUNOWO (wieś) – Budowa kościoła z kamieni narzutowych.
- XIV SIWKOWICE – Wzniesiono kościół gotycki z wieżą i blendami w ścianie wschodniej.

1401-1500

- pocz. XV DOBIESZEWO – Zbudowano kościół.
- XV DOBRA – Zbudowano kościół gotycki (pierwsza wzmianka 1460).
- XV GRZEŹNO – Wybudowano kościół.
- XV KRZEMIENNA – Zbudowano kamienny kościół.
- XV ŁOBEZ – Miasto posiada ok. 15 ulic.

- XV ŁOSOŚNICA – Zbudowano kościół.
- XV MIESZEWO – Z głazów zbudowano kościół.
- XV RADOWO WIELKIE – Zbudowano kościół.
- XV RADOWO MAŁE – Zbudowano kościół.
- XV RESKO – Przy kościele zbudowano wieżę.
- XV WĘGORZYNO – Zbudowano kościół.
- 1404 Skarga krzyżackiego wójta świdwińskiego na rozboje Borków.
- 1404 ŁOBEZ – Konflikt Borków z książętami Pomorza i świdwińskimi Krzyżakami. Odbudowany zamek obsadzili polską załogą
- 1406 BONIN – Pierwsza wiadomość o wsi.
- 23.08.1410 Trzęsienie ziemi na Pomorzu.
- ok. 1420 DOBIESZEWO – Umieszczono tryptyk w ołtarzu.
- 1420 DŁUSKO – Pierwsza wiadomość o wsi.
- 1425/1426 Zima bardzo łagodna. W grudniu kwiaty.
- 1427 RESKO – Pierwsza wzmianka o kościele.
- 1433 KĄKOLEWICE – Wymieniono wieś według zapisu Kanckelfytcze.
- 1439 Borante Borko i Hans Borko doprowadzają do układu między biskupem kamieńskim i namiestnikiem Nowej Marchii (Brandenburgii).
- 1443 Heinrich Borko współfinansuje klasztor Kartuzów w Świdwinie.
- 1447 RESKO – Zmarł ostatni Vidant.
- 1447 RESKO – Miasto w całości przejęli Borkowie.
- I poł. XV DOBRA – Przy kościele wybudowano prezbiterium i zakrystię.
- poł. XV Borkowie zostali właścicielami Szadzka i Złocieńca.
- przed 1460 WĘGORZYNO – Nadano lubeckie prawa miejskie.
- 1460 ŁOBEZ – Otrzymanie własnego sądownictwa.

- 4.01.1460 Otto III, ksiąŕ pomorski w Szczecinie nadaje rodzinie Borków rozległe posiadłości ziemskie i związane z nimi przywileje.
- 1464 RESKO – Pierwsza wzmianka o istnieniu murów.
- 1468 Pleban Świdwina Georgius Becker przedstawicielem biskupa kamińskiego na dystrykt Łobez, Resko, Strzemiele i Świdwin.
- 1471 Na Pomorzu Zach. wiosna w lutym, ŕniwa w czerwcu.
- 1473 Wiosna w marcu. Wielkie upaly. Wyschly zboŕa.
- 1490 ŁOBEZ – Pierwszy znany z nazwiska proboszcz łobeski Matias Rychel.
- 1490 SULISZEWICE – Kościół naleŕał do parafii Łobez.
- 1490 GRABOWO – Kościół naleŕał do parafii Łobez.
- 1490 BONIN – Wieś naleŕała do parafii Łobez.
- 1490 UNIMIE – Wieś naleŕała do parafii Łobez.
- 1490 PRZYBORZE – Wieś naleŕała do parafii Łobez.
- 1490 POLAKOWO – Naleŕało do parafii Łobez.
- 1492 TUCZE – Wzmianka o wsi.
- 1500 Joachim Borko wspiera finansowo zakon świdwińskich Kartuzów.
- od XV ŁOBEZ – Szkołę prowadził ludimagister czyli magister szkoły.

1501-1600

- 1504 DOBIESZEWO – Wzmianka o wsi.
- 1506 BORKOWO WIELKIE – Zbudowano kościół gotycki z blendami na ścianie wschodniej.
- pocz. XVI DOBRA – Zbudowano korpus nawowy kościoła.
- 1518 KRAŚNIK – Miejscowość zapisana jak Craszig.
- ok. 1530 DOBRA – Pastorem był Kasper Zingler.
- 12.1534 Na zjeździe w Trzebiatowie przyjęto protestantyzm (luteranizm) dla całego Pomorza.
- 1534 Borkowie nowej religii nie przyjęli.

- po 1534 ŁOBEZ – Faustyna Borcke pozostawiła kościółek za murami miasta katolikom.
- 1534 Kraj Dobrej obejmuje miasto i 28 folwarków i wsi.
- 1537 ŁOBEZ – Kościół katolicki zburzyli protestanci.
- 1538 DOBRA – Jobst I (Jost) von Dewitz rozpoczął przebudowę zamku na renesansową rezydencję (Nowy Dom).
- 1539 DOBRA – Kościół i ratusz poważnie uszkodzony przez pożar.
- 1540 DOBRA – Założono szkołę dla chłopców.
- 1542 DOBRA – Zmarł Jobst I Dewitz, wybitny humanista pomorski, kanclerz książęcy.
- 1544 Na mapie Pomorza Zachodniego „Kosmografia” S. Muenstera widnieje nazwa Strzmielie.
- 1540 (1545) Urodziła się Sydonia Borko w Strzmielcu lub Muelenstrom.
- 1551 STRZMIELE – Umiera Otto Borko, ojciec Sydonii.
- 1551 ŁOBEZ – Protestanci nie pozwolili na odbudowę kościoła katolickiego (ostrzy konflikt).
- 1.08.1554 W Łęborku przedstawiciele szlachty pomorskiej, w tym Maciej Borko, rozstrzygają polubownie spór między biskupem kamińskim a Ludwikiem Ebersteinem z Nowogardu i Maszewa o przebieg granicy koło Golczewa.
- 1566 ŁOBEZ – Rozpoczęto brukować ulice.
- I poł. XVI ZWIERZYNEK – Zbudowano kościół późnogotycki.
- I poł. XVI BŁĄDKOWO – Lenno Dewitzów.
- XVI BŁĄDKOWO – Zbudowano kościół.
- I poł. XVI PEŹZINO – Maćko Borko III wzniósł późnogotycki kościół.
- poł. XVI ŁOBEZ – Zbudowano nową wieżę (drewnianą) i ambonę.
- 1566 PEŹZINO – W kościele wmurowano płytę nagrobną Maćka Borka III.
- 1566 WYSIEDLE – Joachim Borko buduje tam siedzibę nowej gałęzi rodu.
- 1568 DOBRA – Nadano przywileje cechowi sukienników i tkaczy.
- 1569 DOBRA – Zmarł Wolf Borko.

- 1569 WĘGORZYNO – Wielki spór miasta z Borkami rozstrzygnięty na korzyść Węgorzyna. Borkowie przenoszą się do Wysiedla.
- 1573 Ukazała się mapa Pomorza Zachodniego w atlasie A. Orteliusza.
- 25.11.1577 Sydonia Borko wraz z siostrą Dorotą zamieszkały w klasztorze w Marianowie.
- 1578-1579 STAROGARD – Budowa szachulcowego kościoła.
- 1580 WYSIEDLE – Joachim Borko ufundował kościół.
- 1580 BIENICE – Pierwsza wzmianka o wsi jako lennie Dewitzów.
- XVI WOJTASZYCE – Zbudowano z glazów kościół. Są przypuszczenia o pochodzeniu z wieku XV. W ścianie wschodniej blendy.
- poł. XVI WOJTASZYCE – W rękach Dewitzów.
- 1581 WOJTASZYCE – W drewniane przykościelnej wieży zawieszono dzwon.
- 1584 STRZMIELE – Henryk Borko ufundował ambonę w kościele.
- 1585 ŁOBEZ – Wzmianka w dokumentach o istnieniu szubienicy.
- 1588 ŁOBEZ – Daniel Winb, pierwszy znany pastor protestancki.
- 1593 RESKO – Wielki pożar miasta.
- 1593 WĘGORZYNO – W pożarze miasta splonął kościół.
- 1594 WYSIEDLE – Hening Borko poślubił córkę starosty świdwińskiego Catharinę Winterfeld.
- 1596 DOBRA – Kurt Dewitz ufundował późnorenesansową ambonę i chrzcielnicę dla kościoła św. Klary.
- 1596 DOBRA – W kościele ustawiono płytę nagrobną małżonków Wolfa Borka i Judyty Putbus (inna data 1577).
- 2.09.1597 DOBRA – Ulryk i Otto Borkowie ze Strzmiela (ojciec i syn) zawarli układ w sprawie dóbr w Rogowie i Siedlicach oraz ich zobowiązań rodzinnych.
- 1598 WĘGORZYNO – Zbudowano kościół parafialny.
- 1598 DOBRA – Na wieży kościoła było 5 dzwonów i jeden do odmierzania czasu.

- ok 1600 DOBRA – Powstało bractwo kurkowe.
- II poł. XVI SIELSKO – Zbudowano kamienny kościół.
- II poł. XVI WĘGORZYNO – Właścicielem miasta był Joachim Borko.
- od XVI ŁOBEZ – Wzniesiono szpital.
- XVI RESKO – Po obu stronach wieży dobudowano kaplice.
- XVI CZACHOWO – Wzniesiono późnośredniowieczny kościół.
Dziś w ruinie.
- XVI CHWARSTNO – Wzniesiono kościół z kamienia,
z drewnianą wieżą.
- koniec XVI DOBROPOLE – Wzniesiono późnogotycki kościół
z gładów.
- koniec XVI Borkowie przyjęli protestantyzm.
- XVI Ostateczny cios słowiańszczyźnie na Pomorzu Zachodnim
zadala Reformacja.

1601-1700

- pocz. XVII ŁOBEZ – Powstało bractwo kurkowe.
- 1602 STARA DOBRZYCA – Wzniesiono dwór.
- 11.11.1603 Umarł Ulryk, brat Sydonii Borkówny.
- 1604 RYNOWO – Pierwsza wzmianka o wsi.
- 1604 RUNOWO (wieś) – W kościele ustawiono renesansową
ambonę i chrzcielnicę sygnowaną przez artystę B. Predelle.
- 1606-1609 WYSIEDLE – Ufundowano ołtarz-pentaptyk dla kościoła.
- 1610 PEŻINO – Ufundowano drewniane epitafium dla Henryka
i Marii Borków na południowej ścianie kościoła.
- 1612 STRZMIELE – Adrian Borko gościł pomorskiego
kartografa E. Lubinusa.
- 1613 ZAJEZIERZE – Zbudowano na cmentarzu dzwonnice.
- 1614 DOBRA – Wybudowano późnorenesansowy ołtarz
i chrzcielnicę.
- 1615 STRZMIELE – Remont kościoła i budowa dzwonnicy.
- 1620 ŁOBEZ – Działał browar na podzamczu.

- 28.06.1620 SZCZECIN – Spalenie na stosie Sydonii Borkówny posądzonej o rzucenie czarów na panujących Gryfitów (inna data 19.08.1620).
- 1623 DOBRA – Spór między burmistrzem i radą miasta a braćmi Obstem, Berndem, Henrykiem i Jerzym Dewitzami z Dobrej o pobliskie bagno.
- 1623 ŁOBEZ – Pożar miasta
- 1623 WYSIEDLE – Dla kościoła ufundowano chrzcielnicę.
- 12.12.1623 ŁOBEZ – Sporządzono odpis potwierdzenia lokacyjnego miasta.
- 1624-1625 Na Pomorzu Zachodnim panuje zaraza.
- 1624-1625 ŁOBEZ – Pomór – zmarła połowa mieszkańców miasta.
- 1627 WYSIEDLE – Joachim Borko wrócił z wojny z Turkami na Węgrzech. Wdowa po Heningu ukończyła mauzoleum kościelne Borków.
- 1627 RESKO – W dawnej zakrystii urządzono kaplicę grobową Borków.
- 1627 ŁOBEZ – Wkroczenie wojsk cesarskich pod wodzą Wallensteina, spustoszenie miasta.
- 1628 ŁOBEZ – Na terenie miasta znajdowało się tylko 37 domów i 61 innych budynków.
- 1628 DOBRA – Na terenie miasta znajdowało się 128 domów. Mieszkało 650 osób.
- 1628 WOJTASZYCE – Zbudowano folwark,
- 1628 DOBROPOLE – Pierwsza wzmianka o wsi jako lennie Dewitzów.
- 9.06.1630 RESKO – Wielki pożar miasta poprzedzony rabunkiem wojsk Wallensteina.
- 1637 ŁOBEZ – Drugi pożar miasta podczas wojny trzydziestoletniej.
- 1638 DOBRA – Epidemia dżumy.
- 1647 ŁOBEZ – Ochrzczonych zostało tylko 8 dzieci.
- 1647 DOBRA – Z powodu dżumy ilość mieszkańców zmniejszyła się z ponad 600 do 48 osób.

- 1647 DOBRA – Odlano nowe dzwony po przetopieniu istniejących.
- 1648 Zawarty został pokój westfalski. Teren obecnego powiatu znalazł się pod panowaniem Brandenburgii.
- IX 1657 ŁOBEZ – Wojska Stefana Czarnieckiego w pogoni za Szwedami zajęły Węgorzyno i Łobez.
- 1657 ŁOBEZ – Pożar miasta.
- 1659 RESKO – Pożar miasta.
- 1659 ŁOBEZ – Po pożarze kościoł nie został całkowicie odbudowany.
- 1670 ŁOBEZ – Pożar zamku Borków.
- 1677 DOBRA – Zbudowano gospodę przy ul. Kościuszki 4, obecnie najstarszy budynek mieszkalny w mieście.
- 1680 ŁOBEZ – Liczba mieszkańców wynosi 800 osób.
- 1682 DOBRA – Wyrok sądowy na trzy mieszkanki miasta posądzone o praktyki czarnoksiężskie.
- 1690 ZWĄGRÓWEK – Od uderzenia pioruna uległa pożarowi wieś.
- do 1691 BEŁCZNA – Własność rodu Borków.
- 1694 RESKO – Pożar miasta.
- 1696 ROGOWO – Zbudowano kościół.
- 1696 DOBIESZEWO – Na dzwonnicy umieszczono ręcznie wykonany dzwon.
- 1696 IGLICE – Rozpoczęto budowę ryglowego kościoła (jednego z najstarszych na Pomorzu) fundacji Ostena.
- 1700 DOBRA – Zbudowano dwór na trasie do Rogowa.
- XVII GOSTOMIN – Zbudowano barokowy kościół ryglowy.
- XVII REKOWO – Zbudowano kościół.
- XVII ZAJEZIERZE – Borkowie zbudowali renesansowy pałac.
- XVII/XVIII MIELNO – Wedlowie ufundowali kościół ryglowy z drewniana wieżą.

1701-1800

- od 1701 Pomorze Zachodnie w Królestwie Prus.
- 1702 ZWIERZYNEK – Zbudowano epitafium Martinowi Leopoldowi Wedlowi.
- 2.12.1705 ŁOBEZ – Pożar miasta.
- do 1706 RYNOWO – Własność rodziny Budolen.
- od 1706 RYNOWO – Właścicielem wsi był Ernest Blankensee.
- 1707 WOROWO – Franciszek Henryk Borko wznosił kościół ryglowy.
- 1707 PRZYTOŃ – Ustawiono nowy ołtarz w kościele. Zbudowano drewnianą wieżę wolnostojącą.
- 1709 RESKO – Zatwierdzono bractwo kurkowe.
- 1709-1729 BŁĄDKOWO – Pastorem był Engel.
- 1710 ROGOWO – Zbudowano ołtarz.
- 1711 STARA DOBRZYCA – Borkowie zbudowali kościół.
- 1712 ŁOBEZ – Michał Zuther ufundował w kościele stalle magistrackie.
- IV.1712 ŁOBEZ – Egzekutorem był F. Ladewich.
- 1714 STRZMIELE – Część dóbr Borkowie sprzedali Adrianowi Bernhardowi von Edling. Ten wznosił nowy dwór.
- 1715 SOSNOWO – Zmarł właściciel Ernst Christophen Borcke.
- 1716 RESKO – Wielki pożar miasta. Ocalało 11 domów.
- ok. 1716 DOBRA – Założono kirkut żydowski (cmentarz).
- 1717-1721 STAROGARD – Rozbudowa pałacu przez Adriana Bernharda von Borcke.
- 1717-1725 SZCZECIN – Adrian von Borcke, generał, był komendantem garnizonu Szczecin.
- 1720 RADOWO WIELKIE – Do kościoła dobudowano zakrystię.
- 1722 STRZMIELE – Wzniesiono kościół.
- 1723-1724 Reforma administracyjna, sądownictwa, wojska, skarbowości. Utworzono powiaty na Pomorzu Zachodnim.

- do 1724 ŁOBEZ miał zwierzchność Borków (Borckische Kreis).
- 1724 DOBRA – Do okręgu nowogardzkiego przyłączono powiat doberski (Dewitzów).
- 1727-1765 STARA DOBRZYCA – Właścicielem był Ulrich Bogislaw Bonin.
- 1730 DOBRA – Właścicielem był Joachim Dewitz.
- 1730 DOBRA – Schuitz, burmistrz.
- 1730 ZWIERZYNEK – Dobudowano ryglową wieżę kościelną.
- 1731 ŁAGIEWNIKI – We wsi mieszkało 70 rodzin.
- 1731 STRZMIELE – Mieszkał tutaj pastor Dawid Klubte.
- 1731 BEŁCZNA – Pastorem był Christian Kiepe.
- 1731 ŁOBEZ – Christian Schmidt – majster tkacki.
- 1732 ŁOBEZ – Burmistrzem był Hackenberken.
- 1732 ŁOBEZ – Starszym cechu kowali był majster Gottfried Gruenewald.
- 7.01.1732 SMORAWINA – Kobieta o nazwisku Steffen oskarżona o czary.
- 1732 KĄKOLEWICE – Andreas Matz Borcke ufundował kościół.
- 1734-1945 DOBRKOWO – Właścicielem wsi była rodzina Kannenberg.
- 1737 GARDNO – Zbudowano kościół ryglowy.
- ok. 1740 CIESZYNO – Zbudowano kościół ryglowy.
- 1740 DOBRA – Spis wykazał 670 mieszkańców.
- 1740 WĘGORZYNO – Miasto ma 645 mieszkańców.
- 1740 ŁOBEZ – Miasto liczyło 1191 mieszkańców.
- 1740 RESKO – Miasto liczyło 714 mieszkańców.
- 1740-1745 ŁAGIEWNIKI – Borkowie posiadali wieś. Sprzedali ją Fuerchtegottowi von Bonin.
- 1742 STRZMIELE – Dobra strzmielskie wraz z Czachowem i Smorawiną nabył Jan Fryderyk Loeper.
- 1743 STAROGARD – Dobudowano skrzydło zamku.

- 1743 SIEDLICE – Johann Weichbrodt pastor i właściciel wsi.
- 1747 Zmarł Casper Wilhelm von Borcke – humanista, przyjaciel Woltera. Pierwszy w Niemczech tłumaczył Szekspira.
- 1750 WĘGORZYNO – Zbudowano wieżę kościelną.
- 1750 RUNOWO – Wieś ponownie należy do rodziny Wedel.
- pol. XVIII GRANICZKA – Paul Granz założył kolonię Graniczka.
- pol. XVIII SIENNO – Właścicielem był Stefan Gottlieb Dewitz.
- 1752 STRZMIELE – Konsekracja kościoła po zakończonym remoncie.
- ok. 1752 RYNOWO – Właścicielem majątku zostaje Johann Birkholz.
- 1755 RYNOWO – Birkholz sprzedaje wieś dla Georga Hadke.
- 1755 BĘLCZNA – Majątek został sprzedany Fundacji Maryjnej.
- do 1756 WOJTASZYCE – Wieś stanowiła lenno rodu Dewitzów.
- 10.07.1758 Dragoni Platena idąc trasą Świdwin-Łobez-Dobra-Stargard obrali Łobez jako miejsce odpoczynku (wojna północna). 25 sierpnia stoczyli bitwę pod Sarbinowem nad Wartą.
- jesień 1758 Łobez, Resko i Węgorzyno splądrowali Kozacy.
- do 1756 GOSTOMIN – Wieś była we władaniu rodu Dewitzów.
- 1760 ŁOBEZ – Poza murami powstaje przedmieście z 23 budynkami.
- 1760 ŁOBEZ – Miasto uzyskuje połączenie pocztowe ze Stargardem Szczecińskim.
- 1762 ŁOBEZ – Miasto ma 949 mieszkańców.
- 1764 WOJTASZYCE – Wzniesiono drewnianą wieżę kościelną.
- 1765-1798 STARA DOBRZYCA – Właścicielem był Henning Georg Brockhausen.
- 1766-1810 KĄKOLEWICE – Właścicielem był Wilhelm Friedrich Borcke.
- 1766 DOBROPOLE – Gruntownie odremontowano kościół.
- 1767 WĘGORZYNO – Utworzenie miejskiej kasy społecznej na opiekę nad chorymi, pogrzeby i naukę dla biednych dzieci.

- 1769 ZWĄGRÓDEK – Sebastian Georg Wedel założył wieś na miejscu spalonej w 1690 r.
- 1770 GILDNICA – założono folwark pod nazwą Amalienburg na cześć żony Johanna Daniela v. Rappert – Amelii z Dewitzów.
- 1773 REKOWO – Obok folwarku były 3 gospodarstwa chłopskie.
- 1774 ŁAGIEWNIKI – Przez wieś przejeżdżał szwajcarski fizyk i matematyk Daniel Bernoulli.
- 1774 Zmarł Franz Heinrich Borcke, tajny radca Królestwa Pruskiego, dyrektor Szczecińskiej Izby Majątku Ziemińskiego.
- 1774 RESKO – Borkowie wznieśli na majdanie nieistniejącego już zamku ryglowy dwór.
- przed 1755 BRZEŹNIAK – We wsi była szkoła.
- 1775 PRZYTOŃ – Była już szkoła.
- 1777 KARWOWO – Wzniesiono kościół ryglowy.
- 11.08.1778 Urodził się prekursor gimnastyki w Prusach Friedrich Ludwig Jahn.
- 1781 ZWIERZYN (Świerzyn) -Sebastian Georg Wedel założył folwark nad jez. Woświn.
- 1782 GINAWA – Zbudowano kościół ryglowy.
- 1782-1783 STRZMIELE – Johann Georg Loeper zbudował pałac.
- 1782 ŁOBEZ – W mieście jest 220 domów, w tym 25 na przedmieściu i około 30 na przeciwnym brzegu rzeki Regi.
- 1782 ŁOBEZ – W mieście jest 11 piekarzy, 7 rzeźników, 6 piwowarów, 13 szewców, 8 krawców, 4 stolarzy, 2 ślusarzy, 1 kowal, 4 garncarzy.
- 1783 WĘGORZYNO – W mieście znajdują się 134 domy mieszkalne.
- 1784 ŁOBEZ – Miasto miało resztki murów obronnych.
- 1784 SZCZECIN – Pastor kościoła Piotra i Pawła M.J.B. Steinbrueck opracował drzewo genealogiczne rodziny von Borcke z Reska i Strzmiela.
- 1784 DOBRA – Rozebrano do fundamentów 4 gotyckie bramy obronne.

- 1784 DOBRA – Dwa razy w tygodniu wyruszał posłaniec z listami do Nowogardu.
- 1784 WOŁKOWO – Własność Karola Ludwika Dewitza
- 1787 Urodził się Karol Sprengel.
- 1788 RADOWO WIELKIE – Folwark przejął Gerhard Leberecht.
- 1789 REKOWO – Borko sprzedaje za 12 tys. talarów wieś Loeperowi.
- 1791 DOBRA – W mieście jest 145 domów i mieszka 960 osób.
- 1792 ŁOBEZ – Założono kuźnię miedzi wyrabiającą drobne przedmioty metalowe (manufaktura Puchsteina).
- 1792-1807 ŁOBEZ – Kompania wojska pruskiego stacjonowała w mieście.
- 1793 ŁOBEZ – Landratem (starostą) był Ernest Philipp Borcke z Kąkolewic (inna data 1796).
- 1793 SIEDLICE – Zbudowano kościół ryglowy.
- 1794 KOŁDRAB – Zbudowano młyn za Świętoborcem.
- XVIII Zakazano grzebać zmarłych przy kościołach.
- 1797 ŁOBEZ – Założono cmentarz przy ulicy Wybickiego.
- 1797 POŁCHOWO – Osuszenie Jeziora Polchowskiego.
- od 1798 GOSTOMIN – Miejscowość należała do generała Ernesta Wilhelma Fryderyka von Ruechert (Ruechel), właściciela Orla.
- 1789-1803 RYNOWO – Właścicielem jest Ludwik Friedrich August Borcke.
- 1798 ŁOBEZ – Miasto liczyło 1214 mieszkańców, w tym mężczyzn 617 i kobiet 597.
- 1800 ŁOBEZ – W mieście mieszkał lekarz. Wcześniej był tylko chirurg.
- koniec XVIII DOROWO – We wsi istniała szkoła.
- koniec XVIII MIESZEWO – Zbudowano dwór klasycystyczny.

- II poł. XVIII BEŁCZNA – Zbudowano kościół na planie prostokąta.
- XVIII DOBRA – Zlikwidowano cmentarz przykościelny, a założono nowy przy drodze do Mieszewa.
- pocz. XVIII STARA DOBRZYCA – Zbudowano kościół ryglowy, a w nim ołtarz ambonowy.
- XVIII MOŁDAWIN – Dewitzowie wzniesli kościół barokowy.
- XVIII KRZEMIENNA – Dostawiono do średniowiecznego kościoła z XV w. drewnianą wieżę dzwoniczną (ponoć obecnie najstarszą na Pomorzu).
- XVIII DOROWO – Zbudowano barokowy kościół ryglowy.
- XVIII ŁOBEZ – Istniała apteka.
- XVIII ZACHELMIE – Loeperowie założyli wieś oraz wzniesli pałac i park.
- XVIII UNIMIE – Wzniesiono kościół ryglowy.
- XVIII KOMOROWO – Zbudowano kościół.
- XVIII RUNOWO (wieś) – Zbudowano barokowy ołtarz.
- XVIII SIELSKO – Dobudowano szachulcową wieżę kościelną.
- XVIII GOSTOMIN – Gruntownie przebudowano kościół.
- XVIII NAĆMIERZ – Wzniesiono dwór z wieżą i park angielski.
- XVIII ROGÓWKO – Uformowano park dworski.
- XVIII ZWIERZYNEK – Przebudowano kościół.
- XVIII ŁAGIEWNIKI – Wzniesiono pałac i rozległy park angielski.
- XVIII GRZEZNO – Do kościoła dobudowano wieżę drewnianą.
- XVIII ZAJEZIERZE – Utworzono przypałacowy park.
- XVIII SIWKOWICE – W kościele wzniesiono ambonę.
- XVIII DŁUSKO – Zbudowano z głazów kościół. Dziś zachowany w ruinie.
- XVIII KĄKOLEWICE – Rozpoczęto budowę klasycystycznego pałacu.
- XVIII MOŁSTOWO – Zbudowano pałac.
- do 1800 KRZEMIENNA – Od średniowiecza wieś lenna Dewitzów.

1801-1900

- pocz. XIX CIESZYNO – Zbudowano dwór.
- 1802 REKOWO – Philipp Georg Johann Borcke fundatorem gruntownej przebudowy kościoła.
- 1803 ŁOBEZ – Powstała manufaktura tekstylna.
- 1803-1820 STARA DOBRZYCA – Właścicielką Sophie Elizabeth Borcke.
- ok. 1804 KARWOWO – Keller zbudował dwór.
- do 1805 ŻERZYNO – Własność hrabiego Buelow-Cummorow. Zachowały się ruiny kaplicy rodu.
- VI 1805 ŁOBEZ – Burmistrzem był Heinrich (?) Falk.
- 1805 POŁCHOWO – Zmeliorowano i osuszono Jezioro Polchowskie.
- przed 1806 ŁOBEZ – Zuther burmistrzem (inna data 1712) – wnuk?
- I 1806 ŁOBEZ – Funkcję burmistrza pełni Nemitz.
- 14.10.1806 RESKO – Podczas szturmów wojsk napoleońskich zburzono miasto.
- XI 1806 ŁOBEZ – Okupacja napoleońska.
- od 1806 ŁOBEZ i przyległe tereny w Prowincji Pomorskiej (Prov. Pommern).
- do 1807 ŁOBEZ – sędzia sądu grodzkiego dojeżdżał z Nowogardu.
- 1808 DOBRA – Właściciel wysadził część murów zamku na materiał budowlany.
- 1808 Ludwíg Dewiz sprzedał miastu Dobra wieś Bienice i Dobrkowo.
- 1808 DOBRKOWO – Właścicielem jest Samuel Georg Gottlieb Kannenberg.
- 19.11.1808 Zmiana ordynacji miejskiej. Powstał powiat Borków (Borckische Kreis).
- 19.11.1808 ŁOBEZ – Miasto zostało samodzielną gminą miejską, bez wpływu Borków.
- 19.11.1808 RESKO – Borkowie przestali być właścicielami miasta.

- 1808 ZWIERZYNEK – Wieś odziedziczył Ferdynand Wedel.
- 1809-1823 ŁOBEZ – Burmistrzem został wybrany Jan Jerzy Falck.
- VI 1810 Reorganizacja władz monarchii pruskiej.
- od 1811 SIENNO GÓRNE – Właścicielem był Johann Friedrich Helle.
- 1812 DOBRA – Miasto ma 917 mieszkańców.
- 1812 RESKO – W mieście zamieszkuje 1154 mieszkańców.
- 1813 GINAWA – Wieś stanowiła własność Dewitzów.
- 1813 DOBRA – Pojawiły się pikiety kozackie. Napoleon w odwrocie.
- 1814 WĘGORZYNO – Zawalił się budynek ratusza.
- 1814 ŁOBEZ – Miasto zamieszkuje 1800 osób.
- 1814 DOBRA – Zawalił się budynek szpitala-przytulku dla ubogich.
- 1815 WĘGORZYNO – Zbudowano ratusz według planu Juterbocka.
- 1815 DOBRA – Utworzono powiat doberski.
- 1815 Prusy podzielono na prowincje, te na rejencje, następnie powiaty. Siedzibą Prowincji Pomorskiej i Rejencji Szczecińskiej stał się Szczecin.
- 1815 BIENICE – Rodzina Kanneberg odkupiła wieś od Dewitzów.
- od 1815 Powiaty von Ostenów i von Borcków połączono i ustanowiono od 1.01.1818 powiat reski (Regenwalde Kreis). Obejmował też Płoty.
- 1816 Z powiatu Drawsko do powiatu Resko włączono Dłusko, Ginawę, Podlipce, Winniki.
- 1817 Z powiatu Nowogard do powiatu Resko włączono Dargomyśl, Dobrkowo, Gostomin, Łosońnicę, Maliniec, Mieszewo, Miłogoszcz, Orle, Pogorzelić, Radzim, Rogowo, Siwkowice, Troszczyń, Wojcieszyce, Wolkowo, Żelmowo.
- 1817 Z powiatu Resko do księstwa kamieńskiego (powiatu kołobrzeszko-karlińskiego) odlączono Kamień Rymański i Rzesznikowo.

- 1817 Z powiatu stargardzkiego do powiatu reskiego włączono Chwarstno, Cieszyno, Mielno, Runowo, Sielsko, Trzebawie, Zwierzynnek.
- ok. 1819 ŁOBEZ – Miasto liczyło 1960 mieszkańców.
- 1819 DOBRA – W kościele przeprowadzono prace konserwatorskie.
- 1819 DOBRA – Połączono powiaty nowogardzki i Goleniów (aż do rozdzielenia w 1953 r.) pod nazwą nowogardzkiego.
- 1820 RESKO – Zbudowano szkołę.
- 1820-1832 STARA DOBRZYCA – Friederike Sophie Juliane Zadow z domu Borcke właścicielką majątku.
- 1820-1860 Dużą część obszarów leśnych powiatu wykarczowano na pola uprawne.
- 1823 ŁOBEZ – Po śmierci Falcka burmistrzem został Jerzy Fryderyk Rosenow.
- 1825 RESKO – Zbudowano most na Redze.
- 1825 RESKO – Zakupiono dużą pompę strażacką.
- 1825 DOBRA – We wschodniej części miasta utworzono folwark Karolinenhohe na cześć żony Leopolda Dewitza, Karoliny.
- 1826 PRUSINOWO – Folwark przeszedł z rąk Karla Ludwiga Borcke na rzecz braci Buelow.
- 1826 DOROWO – Folwark nabył Buelow.
- 1826 RESKO – Rozebrano ryglowy dwór Borków postawiony na majdanie dawnego zamku.
- 1828 WĘGORZYINKO – Założono kolonię (Kol. Wangerin).
- 1828 LUBIEŃ GÓRNY – Założono wieś na gruntach rodu Buelow.
- 1829-1831 ŁOBEZ – Przebudowa kościoła i budowa wieży (1830-1832)
- do 1829 RADOWO WIELKIE – Właścicielem jest Karl Friedrich Kannenberg.
- 1829 RADOWO WIELKIE – Eduard Tauber właścicielem folwarku.

- 1830-1868 ŁOBEZ – Odplyw młodych łobzian do miast i do Ameryki (ok. 5 tys). Napływ polskich robotników rolnych.
- 1830 CHWARSTNO – Reforma rolna. Chłopi tej wsi wykupili się od zależności lennej.
- 1831 ŁOBEZ – Miasto zamieszkuje 3.443 mieszkańców.
- 1831 CIESZYNO – Ludwig Wedel, jeden z właścicieli, pochowany na miejscowym cmentarzu.
- od 1832 RYNOWO – Właścicielem był Otton von Borcke.
- 1833 Urodził się Jones Eduard Burne, malarz angielski, który namalował obraz Sydonii znajdujący się w Tate Galery w Londynie.
- 1833 DOBRKOWO – Zbudowano kościół.
- od 1833 SIENNO GÓRNE – Właścicielem był Gustaw Adolf Helle.
- 1834 STRZMIELE – Sprzedaż cennej biblioteki dla Pomorskiego Towarzystwa Historycznego w Szczecinie.
- 1834-1857 ZWIERZYNEK – Właścicielem Henrietta Phull – siostra Ferdynanda Wedla.
- 1835-1850 DOBRA – Schmidt, burmistrz i poborca podatków.
- do 1835 DOBRA – Poczmiistrzem był Hauke.
- 1835 SARNIKIERZ – Założono wieś.
- 1835 ŁABUŃ MAŁY – Założono kolonię wzdłuż drogi Resko-Iglice.
- 1835 LESIĘCIN – Remont pałacu Borków upamiętniono wmurowaną tablicą.
- 1836-1838 ŁOBEZ – Poczte prowadził Ziemann po Kutzky'm.
- 1838 ŁOBEZ – Zaniechano pobierania opłat mostowych.
- 1838-1843 ŁOBEZ – Stegemann – poborca podatkowy, prowadził poczte.
- 6.01.1839 DOBRA – Pękl jeden z trzech dzwonów kościelnych.
- 1840 ŁOBEZ – Rozebrano ruiny zamku.
- 1840 RADOWO MAŁE – Zbudowano kościół.
- 1840 ŁAGIEWNIKI – Budowa pałacu.

- 1840-1842 DOBRA – Prace konserwatorskie przy kościele.
- ok. 1840 TRZESZCZYNA – Kupiec Burchardt założył folwark.
- ok. 1840 RADOWO WIELKIE – Zamknięto przy kościele cmentarz, nowy urządzone na skraju wsi.
- ok. 1840 DALNO – Założono wieś.
- ok. 1840 DALNO – Folwark nabył Schmidt.
- ok. 1840 ŁOBEZ – Założono towarzystwo gimnastyczne.
- 1841 BRZEŹNIAK – Sprzedany dawnemu ekonomowi Venzlowi.
- ok. IV 1841 ŁOBEZ – Sinella, rektor szkoły po Stuetznerze.
- 1841 ŁOBEZ – Krohn był konrektorem szkoły (zast. dyr. szkoły?).
- 1841 DOBRA – Zbudowano ratusz.
- 1841 RESKO – Zbudowano ratusz.
- przed 1842- KRAŚNIK – Właścicielem ród Sellow. Majątek sprzedali
-1850 Gackbuschom.
- 1842 WOŁKOWO – Passin właścicielem majątku.
- 1842 ŹELMOWO – Passin właścicielem majątku.
- od 1842 DOROWO – Dotychczasowy zarządca Adolf Oertzen został właścicielem majątku.
- od 1842 SIENNO GÓRNE – Właścicielem był Herman Gustaw Helle.
- 1843-1854 REKOWO – Właścicielem był Ludwig Albert Borcke.
- 20.05.1843 RESKO – Karol Sprengel zakupił grunt pod budowę fabryki maszyn rolniczych. Zbudowano fabrykę i młyn parowy.
- 1843 RESKO – Założono szkołę rolniczą (inna data 1847).
- 1843 ŁOBEZ – Gruntowna przebudowa ołtarza.
- III dek. XIX Zbudowano drogę państwową Szczecin-Ploty-Gdańsk.
- 1843-1844 Budowa drogi Łobez-Stargard.
- 1843-1851 ŁOBEZ – Placówką pocztową kierował Danz.
- 16.11.1845 ŁOBEZ – Zmarł Adolf Ludwig Ritter, przejściowo po Fryderyku Rosnowie, burmistrz.
- 1845 Wszystkie poczty Pomorza miały mapy w skali 1:100.000.

- ok. 1845 BONIN – Luis von Borcke fundatorem neogotyckiego kościoła.
- 1845 BONIN – Odlano dzwony dla kościoła. Średnica 55 cm.
- 1845 DOBRA – Zamontowano w kościele organy zbudowane w Hanowerze.
- ok. 1845 ZAJEZIERZE – Georg Theodor Neuman był właścicielem folwarku.
- 14.12.1845 ZAJEZIERZE – Ukończono budowę neoromańskiego kościoła za sprawą Carla Regenspruga.
- 1845 ZAJEZIERZE – Mistrz ciesielski Kopke kierował pracami przy budowie kościoła.
- 1845 SIELSKO – Gruntowny remont kościoła.
- od 1845 ŁOBEZ – Wychodziła gazeta powiatowa.
- od 1846 ŁOBEZ – Burmistrzem jest Henryk Ludwik Gotthilf Schuetz.
- 1847 RESKO – Zbudowano nową szkołę rolniczą.
- 1847 ŁOBEZ – Przepis miejski zakazujący palenia tytoniu na ulicach i w pomieszczeniach gosp.
- 1848 ŁOBEZ – Sędzią grodzkim, radcą sądu powiatowego był Moellendorf.
- 22.10.1848 ŁOBEZ – Przekazano do użytku budynek szkoły przy ul. Szkolnej.
- 1848-1849 Uruchomiono stałe połączenie, kilka razy w tygodniu, dyliżansem pocztowym na trasie Nowogard-Dobra-Chociwel.
- 1848 DOBRA – Zbudowano kaplicę cmentarną.
- do ok. 1850 ZWANOWO – Istniała cukrownia zniszczona przez pożar.
- przed 1850 BUDZISZCZE – Wydzielono nowy folwark Karolinenhof, od imienia Karoliny v. Borcke.
- 1850-1862 KRAŚNIK – Właścicielem jest rodzina Gackbusch.
- 1850-1877 LESIĘCIN – Właścicielem folwarku jest Luis Borcke.
- I poł. XIX PODLIPCE – Wzniesiono dwór.
- do poł. XIX CIESZYNO – Miejsowość stanowiła własność Wedłów.

- pol. XIX DALNO – Wzniesiono pałac i urządzono park.
- pol. XIX ŁOBEZ – Właścicielem rakarni położonej pod miastem był Leingaertner.
- pol. XIX Johann Wilhelm Meihold z Rugii napisał powieść „Sydonia von Borck – die Klosterhexe” (czarownica klasztorna). Przetłumaczona na j. angielski.
- pol. XIX DARGOMYŚL – Rodzina Buelow wybudowała dwór ryglowy wraz z parkiem i gorzelnią.
- pol. XIX ZAJEZIERZE – zbudowano kościół z glazów.
- pol. XIX IGLICE – Wzniesiono eklektyczny neobarokowy pałac murowano-ryglowy.
- 1852 DOBRA – W mieście mieszkało 1808 osób.
- 1852 DOBRA – W mieście było 90 Żydów.
- 1853 ŁOBEZ – Pobliskie majątki włączono do miasta.
- 14.10.1853 ŁOBEZ – Na zjeździe przedstawicieli „stanów powiatowych” przyjęto statut tworzący powiatową kasę oszczędnościową.
- 1853-1945 WOŁKOWO – Wieś stanowiła własność rodziny von Bluecher.
- 1854 ŁOBEZ – Zbudowano ratusz przy południowej części rynku.
- 1855 ŁOBEZ – Ulicom nadano nazwy.
- 1855 WĘGORZYNO – Wybrukowano jezdnie ulic, a domy oznakowano jednolitymi numerami.
- 1855 WĘGORZYNO – Zaczęto oświetlać miasto.
- 6.07.1856 ŁOBEZ – Urodził się Otto Puchstein, naukowiec; prowadził wykopaliska w Azji Mniejszej i Baalbeku; twórca Muzeum Pergamonu w Berlinie.
- 1856 ŁOBEZ – Zastosowano oświetlenie ulic.
- 1856 ŁOBEZ – Władze miasta postanowiły uruchomić kopalnię torfu. Rozpoczęto kopać torf k. Regi „Grosser Wiese”.
- 1856 Zbudowano drogę Łobez-Resko-Ploty.
- 1857 Zbudowano linię kolejową Stargard-Runowo.

- 1857 ŚWIĘCIECHOWO (Zwanowo) – Rudolf von Beckendorf założył szkołę i zakład dla sierot prowadzony przez katolickie Siostry Szkolne.
- 1858-1859 ŁOBEZ – Budowa sądu wg projektu powiatowego mistrza budowlanego Brockmanna.
- 1858 DOBRA – Zbudowano szkołę.
- 1858 ŁOBEZ – Zaplanowano wyprodukowanie 1.500.000 sztuk brykietów torfu.
- przed 1859 ŁOBEZ – Burmistrzem jest Hasenjaeger.
- 1.07.1859 ŁOBEZ – Uruchomiono linię kolejową Stargard-Runowo-Łobez-Worowo-Koszalin (135 km).
- 13.09.1859 ŁOBEZ – Założono cmentarz przy ul. Wojska Polskiego o pow. 10 mórg.
- ok. 1859 ŁOBEZ – zbudowano dom ze studnią dla proboszcza. Zakupiono karawan pogrzebowy.
- 1859 ŚWIĘCIECHOWO – Zbudowano kościół.
- 1859 WĘGORZYNO – Otwarto filię powiatowej kasy oszczędności.
- 1859-1898 DOBIESZEWO – Właściciel Eugen Pretzl.
- 1860 ŁOBEZ – W związku z reorganizacją Rejencji Szczecińskiej miasto zostaje siedzibą powiatu Resko (Regenwalde Kreis).
- 1860 RESKO – Protest mieszkańców Reska przeciwko przeniesieniu stolicy powiatu do Łobza.
- 1860 DOBRA – Poczmiistrzem i poborcą podatków był Herold.
- 1860 RUNOWO (wieś) – Przebudowa kościoła.
- ok. 1860 ŁOBEZ – W mieście jest drukarnia książek i tu drukowany był dziennik urzędowy dla powiatu Resko.
- ok. 1860 ŁOBEZ – Zwłoki na cmentarz są wożone zakupionym przez miasto karawanem. Przedtem noszono na marach.
- ok. 1860 ZWIERZYNEK – Założono park romantyczny o powierzchni 4 ha.
- 1860 Budowa drogi Dobra-Chociwel.

- 1860 Uruchomiono codzienne połączenie dyliżansem na trasie Nowogard-Dobra-Chociwel.
- 1860 STRZMIELE – Konsekracja kościoła.
- 1860 WINNIKI – Zbudowano neogotycki kościół.
- od 1861 W powiecie istniały placówki pocztowe Borkowo Wielkie, Łobez, Ploty, Resko, Węgorzyno. Łobez i Węgorzyno miały oddział odpraw na dworcach kolejowych.
- 1861-1872 ŁOBEZ – Pastorem jest Adolf Pompe.
- 1861 ŚWIĘCIECHOWO – Szkołę i zakład dla sierot powierzono siostrze Boromeuszkom.
- 1861 ANIELINO – J. Pehlemann założył folwark.
- 1861 ŁOBEZ – Założono męski związek gimnastyczny, pierwszy klub sportowy w powiecie. Liczył 18 osób.
- od 1861 DOBRA – Poczty prowadził samodzielny naczelnik pocztowy. Wcześniej łączyli to zajęcie z funkcją poborcy podatkowego.
- ok. 1861 DOBRA – Maas był piekarzem i prowadził pocztę konną przy ul. Zamkowej.
- 1861 Uruchomiono placówki pocztowe – Przemysław, Troszczyno, Wicimice.
- do 1861 DOBRA – Fritz Sieg zarządzał pocztą konną kursującą do Nowogardu.
- od 1861 DOBRA – Pierwszym samodzielnym naczelnikiem poczty został A. F. Gutzke.
- 1862 TUCZE – Zbudowano kościół w miejscu starszego.
- 1861-1883 GOSTOMIN – Majątek przeszedł w ręce rodu Steffen.
- 1862 DOBRA – Poszerzono cmentarz przy drodze do Maszewa.
- 1862 KRAŚNIK – Wieś przejął Euglen Passat. Zbudował kościół oraz grobowiec rodzinny.
- 1862 DOBIESZEWO – Przebudowa kościoła.
- 1862 ŁOBEZ – Burmistrz Schuetz założył stowarzyszenie przyjaciół ludzi.

- 1862 ŁOBEZ – Współzałożycielem stowarzyszenia przyjaciół ludzi był nadkaszubiec Pompe. Prowadzono zakład wychowawczy dla zaniedbanych chłopców przy ul. Browarnej. Inskrypcja na domu była jeszcze widoczna ok. 1980 roku.
- od 1863 RYNOWO – Właścicielem wsi był Paul Albert Borcke – syn Ottona.
- ok. 1863 RYNOWO – Właściciel hodował ok. 1.400 owiec.
- 1863 BIENICE – Zbudowano murowany spichlerz ze stajnią i kamienną oborą.
- 1864 ŁOBEZ – Miasto miało 5 094 mieszkańców.
- 1864 ŁOBEZ – Zamknięto cukrownię (inna data 1870).
- 1864 Budowa drogi bitej Dobra – Nowogard.
- 1864 RESKO – Miasto było punktem etapowym na trasie dyliżansu.
- 1865 ŻELMOWO – Rozbudowa pałacu.
- 1865 DOBRA – Osuszono jezioro na wschód od miasta.
- 1865 DOBRA – Przebudowa młyna zamkowego.
- 1865 PORADZ – Własność Edwarda Dumstraga.
- 1865-1881 ŻELMOWO – Właścicielem majątku jest Wiktor Passin.
- 1865 ŻELMOWO – Wzniesiono pałac z wieżą.
- od 1865 DOBRKOWO – Właścicielem był August Kannenberg.
- od 1865 SIENNO DOLNE – Zarządzał Herman Helle.
- 1866 ŁOBEZ – Panowała cholera, dużo osób zmarło.
- 1866 PŁAWNICA – We wsi było 21 domów mieszkalnych i żyło 119 osób.
- 1866 ŻABICE – W dwóch domach mieszkało 18 osób.
- 1866 WĘGORZYNO – Miasto ma 228 domów mieszkalnych i 372 gospodarze oraz 47 w zakresie usług rzemieślniczych.
- 1866 TRZEBAWIE – Do szkoły uczęszczało 24 uczniów.
- 1866 MIESZEWO – Folwark należał do rodu Dewitz.
- ok. 1866 ŁOBEZ – Istniała szkoła żydowska.

- ok. 1867 ŁOBEZ – Zbudowano bożnicę (synagogę).
- 3.12.1867 ŁOBEZ – W mieście było 4.834 mieszkańców, w tym 4.648 ewangelików, 175 wyznania mojżeszowego i 11 wyznania rzymskokatolickiego.
- 1867 ŁOBEZ – Heinholtz utworzył szkołę rodzinną.
- 1867 DOBRA – Mieszkało 68 Żydów.
- 1868 RADOWO WIELKIE – Właścicielem majątku jest Juliusz Klug.
- ok. 1868 DALNO – Właścicielem majątku Dalno i Ustok jest Hans Piper.
- 1869 ŁOBEZ – Władze miejskie wprowadziły podatek od psów. Było ich w mieście 271.
- 1869 ŁOBEZ – Odnowiono kościół.
- od 1869 ŁOBEZ – Działła Berlińskie Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie.
- od IV 1869 ŁOBEZ – Karolina Wilhelmina Richter prowadziła prywatną szkołę dla dziewcząt z wykształconych rodzin urzędniczych i mieszczańskich.
- 1869 DOBRA – Przebudowano kaplicę cmentarną.
- 1870 ŁOBEZ – Bractwo kurkowe posiada strzelnicę pod górą Heinholtz (za cmentarzem).
- 1870 DŁUSKO – Powstała dwuoddziałowa szkoła elementarna. Uczęszczalo do niej 85 dzieci.
- 1870 CIESZYNO – W szkole było 56 uczniów.
- 1870 ROGOWO – Przebudowa kościoła.
- 15.05.1870 DOBRA – Od pioruna spłonęła wieża kościelna.
- 1870 BRZEŹNICA – W szkole było 61 uczniów.
- 1870 BRZEŹNIAK – W szkole uczyło się 142 uczniów.
- 1870 RADOWO WIELKIE – Uruchomiono szkołę w domu zakrystiana.
- lata 70 XIX ŁAGIEWNIKI – Uruchomiono mleczarnię.
- lata 70 XIX DARGOMYŚL – Uruchomiono mleczarnię.
- lata 70 XIX RUNOWO (wieś)- Uruchomiono mleczarnię.

- lata 70 XIX MALINIEC – Uruchomiono mleczarnię.
- lata 70 XIX STAROGARD – Uruchomiono mleczarnię.
- 1871 Na terenie powiatu były miasta: Łobez, Resko, Płoty i Węgorzyno, 82 gminy i 108 majątków.
- 1871 PRZYTONÓW – Majątek w rękach rodziny Saatz.
- 1871-1875 ŁOBEZ – A. Schluter właścicielem browaru.
- 1871-1896 ŁOBEZ – H. Braun miał drugi browar.
- 1873 ROGOWO – we wsi mieszkały 343 osoby, 64 rodziny, domów – 73.
- 1873 REKOWO – Wieś miała 17 budynków mieszkalnych – 109 osób.
- 1873 WĘGORZYNO – Pożar miasta.
- 1873 BONIN – Właścicielem folwarku był Bernhard von Borcke.
- 1874 DOBRA – Przez miasto przejeżdżają 4 dylizanse.
- 1874 ŚWIĘCIECHOWO – Pożar zakładu dla sierot prowadzonego przez siostry Boromeuszki.
- 1875-1901 PORADZ – Folwarkiem zarządzała Anna Porach.
- 1875 DOBRA – Miasto uzyskało połączenie telegraficzne ze Stargardem.
- 1876 ŁOBEZ – Juliusz Schluetter – założyciel i pierwszy dyrektor stada ogierów.
- 28.12.1876 Urodził się w miejscowości Neuendorf b. Fuerstenwalde autor pracy historycznej o mieście Łobez, Ernst Zernickow.
- 1876 PRUSINOWO – Wieś przeszła w ręce rodziny Perponcher.
- 1876 BIENICE – Kannenbergowie wzniesli okazały pałac neoklasykistyczny.
- 1877 LESIĘCIN – Przebudowa pałacu.
- 1.11.1877 Przekazano do użytku linię kolejową Runowo Pomorskie-Węgorzyno-Drawsko-Złocieniec.
- 1877 ŁABUŃ WIELKI – Majątek przeszedł z rodziny Buelow na Perponcher.
- ok. 1877 LESIĘCIN – Właścicielem jest Richard von Borcke.

- 1877 LESIĘCIN – Luis Peter Borcke gruntownie przebudował pałac.
- 1878 DOBRA – Miasto uzyskało połączenie telegraficzne z Nowogardem.
- 1879 BRZEŹNICA – Zbudowano dom zarządcy.
- 1880 ŁOBEZ – Starosta Loeper miał biuro przy ul. Obrońców Stalingradu.
- 1880 ŁOBEZ – Czynny był tartak parowy i stolarnia.
- 1880 ŁOBEZ – W b. fabryce cukru (elektrowni?) E. Heinrichsfelde uruchomił zakład produkcji krzesel.
- 1880 ŁOBEZ – Istniał zakład przerobu kości na mączkę klejową i żelatynę Augusta Konnemanna przy ul. Obrońców Stalingradu.
- 1880 ŁOBEZ – Miał 4.800 ludzi, głównie ewangelików, rzymskich katolików było 100, wyznania mojżeszowego ok. 160 osób.
- 1880 ŁOBEZ – Hermann Wolff miał młyn nad Łoźnicą. Mieszkał przy ul. Kraszewskiego.
- 1880 ŁOBEZ – Kupiec August Zuelisdorff był właścicielem nieruchomości przy rynku.
- 1880 ŁOBEZ – Za mostem, po lewej stronie ul. Obrońców Stalingradu mieszkał kupiec Prochnow.
- 1880 ŁOBEZ – Kupcem był Eduard Muellerheim.
- 1880 ŁOBEZ – Carl Eichel był mistrzem stolarskim przy ul. Kraszewskiego
- 1880 CIESZYNO – Folwark miała rodzina Georga Steina.
- 1880 ŁOBEZ – Albert Rahmlow miał gospodę po prawej stronie ulicy Obrońców Stalingradu, za mostem.
- 1880 ŁOBEZ – Było 38 mistrzów szewskich.
- 1880 ŁOBEZ – Heinrich Falk miał dom i piekarnię po prawej stronie ul. Obrońców Stalingradu za mostem na Redze.
- 1880 ŁOBEZ – Kupiec Johannes Ebert – sprzęt rolniczy i ogrodniczy.
- 1880 ŁOBEZ – Albert Kohls miał cukiernię przy rynku.

- 1880 ŁOBEZ – Handlarz trzodą, Franz Jorchen, zakupił grunt i pobudował się przy ul. Kraszewskiego.
- 1880 ŁOBEZ – Wolffbumpert, kupiec, członek Zarządu Mniejszości Żydowskiej.
- 1880 ŁOBEZ – Listonoszem jest Friebranz.
- 1880 ŁOBEZ – Lewin, handlarz końmi, mieszkał za Regą po lewej stronie ul. Obrońców Stalingradu.
- 1880 ŁOBEZ – W rynku miał swoją własność kupiec Herman Leitzow.
- 1880 ŁOBEZ – Kupiec, członek Zarządu Mniejszości Żydowskiej, Wiktor Kronheim.
- 1880 ŁOBEZ – Kupiec Sigmunt Majer był członkiem Zarządu Mniejszości Żydowskiej.
- 1880 ŁOBEZ – Przy rynku mieszkał kupiec Israel Meyer.
- 1880 ŁOBEZ – Juliusz Manke, handlarz trzody chlewnej, kupił grunt i zbudował dom przy ul. Kraszewskiego.
- 1880 ŁOBEZ – Julius Jackob był kupcem.
- 1880 ŁOBEZ – Herman Mathias miał garbarnię.
- 1880 ŁOBEZ – Julius Otto, pracownik poczty.
- 1880 ŁOBEZ – Funkcję stróża nocnego pełnił Heinrich Padvock.
- 1880 ŁOBEZ – Ludwig Perlitz miał hotel przy Obrońców Stalingradu oraz nieruchomości przy rynku.
- 1880 ŁOBEZ – Mistrz farbiarski Pollnow pracował przy Obrońców Stalingradu nad Regą.
- 1880 ŁOBEZ – Heinrich Puchstein miał kuźnię miedzi.
- ok. 1880 ŁOBEZ – August Schwarz, właściciel młyna (wiatrak) mieszkał przy ul. Kościuszki.
- ok. 1880 ŁOBEZ – Kruger, właściciel młyna po Augustie Schwarz.
- 1881-1936 DOBRA – Wydawano gazetę lokalną „Dabersche Zeitung”.
- 1881 RESKO – Dobudowano wieżę kościelną.
- 1881 RESKO – W 50-lecie Towarzystwa Rolniczego wzniesiono pomnik Karolowi Sprengłowi. Zlokalizowano go przed fabryką maszyn rolniczych.

- 1881-1891 ŹELMOWO – Rudolf Schultz przejął majątek (748 ha) od Wiktora Passina.
- 1881 ŁAGIEWNIKI – Karl Hayden nabył majątek (1.340 ha).
- 1881-1883 GOSTOMIN – Rodzina Steffen zarządzała majątkiem.
- 1881-1945 ŁAGIEWNIKI – Ród Wertheim właścicielem majątku.
- 1881 LESIĘCIN – Rozbudowa pałacu.
- 1882 RESKO – Gruntowna przebudowa kościoła prowadzona przez szczecińskiego architekta Kruhla. Wieża miała 67 m.
- 1882 RUNOWO (wieś) – Dobudowano do kościoła neogotycką wieżę.
- 1883-1911 GOSTOMIN – Majątek w rękach rodziny Retzlaff.
- 1883-1919 REKOWO – Właścicielem był Erich von Borcke.
- 1884 ŚWIĘCIECHOWO – Zbudowano neogotycki kościół katolicki.
- 1885 PORADZ – budowa szosy przez wieś.
- 1885 WĘGORZYNO – Miasto zamieszkuje 2.518 osób w 246 domach.
- 1886 ŁOBEZ – Wydawana była gazeta powiatowa „Kreis Blatt”.
- 1887-1907 STARA DOBRZYCA – Sophie Juliane Rantzman właścicielką majątku.
- 1889 ŚWIĘCIECHOWO – Pożar zakładu sióstr Boromeuszek dla sierot.
- 1890 ŁOBEZ – Stado koni liczy 200 ogierów.
- 1890 ŁOBEZ – Powiększono cmentarz przy ul. Wojska Polskiego.
- od 1890 ŁOBEZ – A. Straube drukował prasę i wydawnictwa.
- ok. 1890 RYNOWO – Paul Albrecht Borcke zbudował pałac.
- 19.05.1891 Urodził się Władysław Faron – ksiądz kościoła w Łobzie.
- 1891 RESKO – Założono szkołę techniczną.
- 1891 ŹELMOWO – Majątek przejął Gebhardt Schultz od ojca Rudolfa.
- 1891-1892 BRZEŹNIAK – Odkryto 2 cmentarzyska z epoki brązu.
- od 1892 SIENNO DOLNE – Zarządzał Martin Helle.

- 1892 RESKO – Wzniesiono budynek dworca kolejowego nim dotarła linia kolejowa.
- ok. 1892 ŻELMOWO – Gebhardt Schultz zbudował pałac, gorzelnię i inne zabudowania folwarczne.
- 1893 UNIMIE – Zbudowano dwór i założono park.
- 1893-1903 BONIN – Właścicielem folwarku jest Wolff Degner Borcke.
- 1.11.1893 RESKO – Zbudowano linię kolejową Wyszogóra-Resko.
- 1893-1910 Landratem powiatu (starostą) był Doering.
- 1894 KARNICE – Zbudowano kościół neogotycki.
- 1894 TUCZE – Podczas burzy zniszczeniu uległo zwieńczenie wieży kościelnej.
- 1894 ŁOBEZ – P. Wilkens właścicielem browaru po A. Schluterze.
- 1894 DOBRA – Piekaczem był Mundt.
- 1995-1902 RYNOWO – Właścicielem jest Ulrich Borcke.
- 1895 Uruchomiono wąskotorową linię kolejową Resko-Skrzydłowo-Gościno (40 km).
- 1895 Uruchomiono linię normalnotorową Nowogard-Dobra Płn. Rozebrana w 1945 r.
- 1.06.1895 Uruchomiono linię kolejową Resko-Skrzydłowo-Rymań (25 km).
- 1.11.1895 Uruchomiono linię kolejową Kania-Dobra (10 km). Tym samym Dobra uzyskała połączenie ze Stargardem przez Starą Dąbrowę. Dworzec wąskotorówki połączono z linią z Nowogardu dopiero w 1913 r.
- 1896 Budowa linii wąskotorowej Dobra-Mieszewo-Łobez (28 km).
- 1896 Budowa linii kolejowej wąskotor. Mieszewo-Żelmowo (7 km).
- 1896-1899 DOBRA – Zbudowano budynek szkoły.
- 1897 DOBRA – Budowniczy Pruefer odbudował w stylu neogotyckim kościelną wieżę.
- 1897 BIENICE – Zbudowano neogotycki kościół na miejscu starszego.
- 1898 ŁOBEZ – Uruchomiono krochmalnię.

- 1898 ŁOBEZ – Właścicielem browaru był Emisch, wcześniej – Wilkens.
- 1898-1919 DOBIESZEWO – Właścicielem majątku był Richard Pretzl.
- 1898 ZAJEZIERZE – Do kościoła wykonano dwa witraże: chrzest Chrystusa w Jordanie i rozesłanie apostołów.
- 1899-1931 DARGOMYŚL – Właścicielem majątku był Bernard Vorbeck Lester.
- 1900-1905 ŁOBEZ – A. Straube drukował pismo lekarskie wychodzące dwa razy w roku.
- 1900 DOBRA – Mieszka tu 2.268 osób.
- 1900 WINNIKI – Zbudowano szkołę.
- 1900 Powiat reski otaczają powiaty: Gryfice, Kołobrzeg-Karlino, Świdwin, Drawsko Pom., Szadzko, Nowogard, Kamień Pom.
- 1900 PRUSINOWO – Zbudowano elektrownię na Redze. Łobez ma prąd.
- do XIX TUCZE – Własność Dewitzów.
- XIX RESKO – Istniała drukarnia wydająca miesięcznik Pomorskiego Towarzystwa Ekonomicznego mającego swą siedzibę w Resku.
- XIX ŁOBEZ – Istniała księgarnia i dwie wypożyczalnie książek.
- XIX BONIN – Zbudowano dwór.
- XIX ŁABUŃ WIELKI – zbudowano neogotycki kościół.
- XIX MIESZEWO – Dobudowano ceglana wieżę przy kościele.
- XIX MIESZEWO – Zbudowano młyn na Uklei.
- XIX BRZEŻNIAK – Zbudowano kościół ryglowy.
- XIX WINNIKI – Zbudowano dom zarządcy.
- XIX GRZĘZIENKO – Założono folwark oraz zbudowano dwór.
- XIX ŁOBEZ – Prochnow był lekarzem powiatowym.
- XIX ŁOBEZ – Blacharz Mitzela nadzorował i codziennie zapalał latarnie uliczne.
- XIX ŁOBEZ – Zegarmistrzami byli Weinberg i Gross.

- XIX ŁOBEZ – Ferdynand Matthias był garbarzem.
- XIX ŁOBEZ – Neumann był garncarzem.
- XIX ŁOBEZ – Zbudowano najstarszy (dziś zabytkowy) budynek ryglowy w mieście przy ul. Niepodległości.
- XIX WRZEŚNO – Założono folwark i park.
- XIX WOROWO – Rozbudowano kościół.
- XIX KOMOROWO – Zbudowano kościół.
- XIX KŁĘPNICA – Zbudowano neoklasycystyczny pałac i założono park.
- XIX SULISZEWICE – Wieś posiadała kościół.
- XIX KROSINO – Założono park dworski.
- XIX WOŁKOWO – Utworzono park dworski.
- XIX RADZIM – Wzniesiono pałac.
- XIX MALINIEC – Wzniesiono dwór.
- XIX KARNICE – Wzniesiono niewielki pałac i utworzono park dworski.
- XIX ORLE – Utworzono park dworski.
- XIX PORADZ – Wzniesiono wiatrak.
- XIX MIŁOGOSZCZ – Utworzono park dworski.
- XIX POTULINY – Utworzono park dworski.
- XIX ŚWIEKOTKI – Utworzono park dworski.
- XIX SIWKOWICE – W kościele ustawiono emporeę kolatorską.
- XIX SIELSKO – Utworzono park dworski. Dwór dziś w ruinie.
- do poł. XIX CIESZYNO – Własność rodu Wedłów.
- II poł. XIX ŁOBEZ – Tibesius kaznodzieją.
- II poł. XIX LUBIEŃ GÓRNY – Wzniesiono eklektyczny plac.
- II poł. XIX NAĆMIERZ – Wilhelm Holtz przebudował pałac.
- II poł. XIX TRZEBAWIE – Zbudowano kościół ryglowy. Dobudowano wieżę.
- II poł. XIX RYNOWO – Założono park przy pałacu.

- koniec XIX RUNOWO POMORSKIE – Zbudowano wieżę ciśnieni na stacji kol.
- koniec XIX RADZIM – Właścicielem majątku Koenigsmark.
- koniec XIX RADZIM – Zbudowano pałac.
- koniec XIX LUBIEŃ GÓRNY – Właściciel Paul Klittner.
- koniec XIX TUCZE – Zbudowano kaplicę luterzańską w środku wsi.
- koniec XIX IGLICE – Przy kościele zbudowano wieżę.
- koniec XIX KOLONIA ANIELINO – Założenie folwarku
- koniec XIX KRZEMIENNA – Wróciła w ręce Dewitzów.
- XIX/XX DOBRA – Zbudowano ratusz.
- XIX/XX KAŹOLEWICE – Na skraju cmentarza zbudowano mauzoleum Borków.
- 1900 DOBRA – Zbudowano szkołę.
- 1900-1909 DOBRA – Ukazywał się dodatek prasy szczecińskiej „Zeitung fuer Daber”.

1901-1945

- pocz. XX TARNOWO – Na Starej Redze zbudowano młyn.
- pocz. XX IGLICE – Rozbudowano pałac.
- I poł XX ŁOBEZ – Popularność w Niemczech zyskały sobie łobeskie płatki owsiane firmy „Pomerania Haferflocken”.
- 1901 KRAŚNIK – Miejscowość była własnością Maxa von Mannlick Lehmana.
- 1901 LESIĘCIN – remont pałacu.
- 1901-1913 PORADZ – właścicielem majątku był Otto Deter. Później sprzedał Hansowi Quandt.
- 1902 RADOWO MAŁE – Zbudowano kościół.
- 1902 DOBRA – Zbudowano normalnotorową linię kolejową Dobra-Nowogard (inna data 1895).
- 1902 DOBRA – Szwec Bohn podczas kopania torfu na łące znalazł siekierkę z czasów kultury lużyckiej.
- 1902-1914 RYNOWO – Właścicielem był Steffen Borcke.

- około 1902 ŁOBEZ – Zbudowano rzeźnię.
- 1903 ŁOBEZ – W krochmalni założono instalację do produkcji 14,4 ton na dobę.
- 1903-1917 BONIN – Właścicielem folwarku był Claus Borcke.
- 1904 DOBRA – Henryk von Diest wydał drukiem „Z historii i pradziejów Ziemi Doberskiej”.
- 1905 RESKO – Rozbudowa dworca kolejowego.
- 1906 RESKO – Zbudowano linię kolejową Worowo-Resko (18,5 km).
- 1906 SIESLKO – Remont kościoła.
- 1 V 1907 RESKO – Przekazano do użytku linię kolejową Resko Północne-Resko Południowe (1,6 km).
- 18 XI 1907 RESKO – Uruchomiono wąskotorową linię kolejową Żelmowo-Resko Północne (19 km).
- 1907 ŻELMOWO – Właścicielem został Willibrand Mach.
- 1907-1917 DOBRZYCA – Właścicielem jest Georg Schultz.
- do 1907 ŻELMOWO – Zarządzał majątkiem Gerhard Schulz.
- 1907 ŻELMOWO – Linia wąskotorowa połączyła wieś z Reskiem (19 km).
- ok. 1908 ŁOBEZ – Zbudowano szpital przy ul. Wojska Polskiego.
- 1908 ŁOBEZ – Właścicielem browaru jest W. Ackerman.
- 1908 Georg Sello opracował monografię Borków.
- 1908 STAROGARD – Przebudowa kościoła. Zbudowano wieżę, zamontowano 2 witraże wykonane przez zakład Hansa Schreibera z Berlina.
- 24 IV 1909 RESKO – Przekazano do użytku linię kolejową Resko Północne-Ploty-Golczewo (31 km).
- 1909 ŁOBEZ – A. Straube drukował miesięcznik „Ewangelische Rund Schau fuer Pomernn”.
- 1910-1939 SIENNO DOLNE – Zarządza Paul Krueger, później przejął syn Karl Friedrich.
- 20 XII 1910 Przekazano do użytku linię kolejową Golczewo-Wysoka Kamińska (11 km).

- 11 XII 1910 Urodził się Teofil Fiutowski. Pierwszy burmistrz Łobza z nadania przedstawiciela Wojsk Rosyjskich.
- 1910-1918 ŁOBEZ – Starostą jest Norman, przed H. Bismarckiem.
- 09 III 1911 ŁOBEZ – Zmarł w Berlinie Otto Puchstein – wielki archeolog, twórca Muzeum Pergamonu. Pochowany w Łobzie
- 1911 RADOWO MAŁE – Wybudowano mleczarnię.
- 09 VII 1911 ŁOBEZ – Odsłonięto pomnik cesarza Wilhelma.
- od 1911 GOSTOMIN – Ostatnim właścicielem był Will Koberstein i zarządzał majątkiem do 1945 roku.
- od 1911 DOROWO – Karl Oertzen – właściciel majątku.
- 1912 ŁOBEZ – Miasto liczy 5.179 mieszkańców.
- 1912 WYSIEDLE – Renowacja kościoła.
- 1912-1914 ŁOBEZ – Budowa budynku Starostwa przy ulicy Niepodległości 13.
- 1912 RADOWO MAŁE – Wybudowano budynek szkoły.
- 1912 BRZEŹNIAK – Zbudowano most na Węgorzy Brzeźnickiej pomiędzy jeziorem Brzeźniackim i Żabice.
- 1913 KARWOWO – Przebudowano dwór.
- 15 VIII Urodził się Mikołaj Borodziuk, przewodniczący PGRN
- 1913 Runowo i PMRN Łobez.
- 1913 SIENNO DOLNE – Wybudowano budynek szkoły.
- 1913 DOBROPOLE – Zbudowano pałac.
- 1913 WĘGORZYNO – Postawiono pomnik – głaz pamiątkowy Friedricha Ludwiga Jahna (1778-1852), teoretyka gimnastyki, z okazji 135 urodzin. Obecnie przeniesiony na cmentarz.
- 1913 PORADZ – Hans Quandt kupił od Otto Detera.
- 1914 SIESLKO – Zbudowano budynek szkoły.
- od 1914 ŁOBEZ – A. Straube drukował okazjonalne pismo z prawa i statystyki „Blatter fuer Schulrecht und Schulstatistik”.
- 1914-1920 ŁOBEZ – Podczas wojny budynek Starostwa przekazano na szpital.
- 1914-1920 ŁOBEZ – Luise Siegwardt – właścicielką browaru.

- 1914 ORLE – Podczas pierwszej wojny światowej poległ Leopold Dewitz (urodzony 1891).
- 1914-1939 RYNOWO – Właścicielką była Hildegarda Borcke.
- 1915 RESKO – Zbudowano budynek szkoły powszechnej.
- 1915-1930 PRUSINOWO – Majątkiem zarządzał Felix Perponcher.
- 1915-1945 ŁAGIEWNIKI – Właścicielem jest Josias Veltheim.
- od 1917 CIESZYNO – Właścicielem wsi jest Georg Stein (junior).
- do 1917 WOŁKOWO – Majątek stanowił własność Ernsta Bluechera przejęty od ojca Fryderyka.
- 1917-1919 BONIN – Majątek przeszedł na rodzinę Kuster.
- 1917-1945 ZWIERZYNEK – Własność Bernarda Wedla.
- 1917-1945 DOBRZYCA – Właścicielem jest Wilhelm Finck Finkenstein
- od 1918 KLĘPNICA – Miejscowość należy do Mata Splittgerbera.
- ok. 1918 ŻELMOWO – Folwark przejęła rodzina Mach.
- 1918 ŁOBEZ – Młyn miał Franz Puchstein.
- 1918-1945 WOŁKOWO – Właścicielem był Joachim Bluecher.
- 1918-1931 ŁOBEZ – Landratem (starosta) jest Herbert Bismarck.
- od 1919 DOBIESZEWO – Właścicielem był Helmut Pretzl.
- od 1919 BONIN – Wiktor Forak był właścicielem folwarku.
- do 1919 LESIĘCIN – Richard Borcke zarządza Lesięcinem i Kąkolewicami.
- 1919 RADOWO MAŁE – Ludwig Hannemann był właścicielem majątku.
- 1919-1940 KĄKOLEWICE – Właścicielką Elizabeth Borcke.
- 1919-1940 LESIĘCIN – Właścicielką była Elizabeth Borcke.
- 1919 WINNIKI – Adalbert NOWAK właścicielem majątku.
- 1919-1945 SIENNO GÓRNE – Właścicielem był Gerhard Helle.
- 1920 GRABOWO – Ustawiono kamienny krzyż ku czci poległym w latach 1914-1918 mieszkańcom wsi.
- ok. 1920 DOBRA – Na cmentarzu wzniesiono pomnik poległym mieszkańcom miasta.

- ok. 1920 WOJTASZYCE – Ustawiono pamiątkowy głaz poległym w latach 1914-1918.
- ok. 1920 WINNIKI – Ustawiono głaz pamiątkowy poległym mieszkańcom wsi.
- ok. 1920 RYNOWO – Ustawiono pamiątkowy pomnik mieszkańcom dwóch wsi Rynowo i Tarnowo.
- od 1920 ŁOBEZ – Budynek przy Niepodległości przejął Starosta.
- 1920-1932 ŁOBEZ – Richard Sigwardt – właściciel browaru.
- 1920 ŁOBEZ – A. Straube wydał mapę powiatu „Karte des Kreises Regenwalde” w skali 1:100.000.
- 06 V 1921 Urodził się ksiądz proboszcz parafii prawosławnej w Łobzie Anatol Kuczyński.
- 1921 ŁOBEZ – Maria Bismarck opracowała „Szopkę Łobeską” grywaną do wojny.
- 1921 ŁOBEZ – Burmistrzem jest Willi Kieckbeusch.
- 1921 ŁOBEZ – Bogislav Hardt reaktywował działalność towarzystwa gimnastycznego.
- 1921 REKOWO – Właściciel Ulrich Borcke przekazał duży głaz na pomnik F. L. Jahna.
- 1921 ŁOBEZ – Na polanie za cmentarzem ustawiono pomnik – głaz Friedricha Ludwiga Jahna, prekursora gimnastyki.
- 1921 DOBIESZEWO – Staraniem Marty Pretzl odnowiony został gotycki ołtarz – dzieło sztuki rzeźbiarskiej. Prace wykonali rzeźbiarz Ehlert i malarz Hoffman z Duisburga.
- 1922 ŁOBEZ – Ernst Zernickow wydał w języku niemieckim „Historię miasta Łobez na Pomorzu”.
- 1922 ŁOBEZ – Rozpoczęto budowę pomnika Rolanda.
- 1922 ŁOBEZ – Było 1.096 bezrobotnych.
- 1923-1945 DOBRKOWO – Ostatnim właścicielem był Ulrich Kannenberg.
- od 03 VII 1924 ŁOBEZ – Porucznik Schultze sprawował pieczę nad całością budowy wzgórza pamięci.
- ok. 1924 DOBRA – Rektorem szkoły był Hugo Gosch. Autor licznych artykułów dotyczących regionu.

- 1924 SIELSKO – Remont kościoła.
- 1924 LESIĘCIN – Odkryto osadę wczesnośredniowieczną (VI-VII w).
- 1924-1945 TRZEBAWIE – Leddien, nauczyciel w szkole.
- do 1924 TRZEBAWIE – Roloff, nauczyciel w szkole.
- ok. 1924 DOBRA – Nauczyciel szkoły P. Gutzke wspólnie z Hugo Goschem opracowali historię powiatu.
- 16 VI 1925 KRAŚNIK – Wieś liczyła 28 domów, 62 rodziny, 286 osób.
- 16 VI 1925 SIENNO – Obie wioski miały 304 osoby, w tym 144 mężczyzn.
- 16 VI 1925 RYNOWO – We wsi było 341 mieszkańców.
- 16 VI 1925 WOŁKOWO – Wioska liczyła 226 mieszkańców, w tym 110 mężczyzn.
- 16 VI 1925 ROGOWO – Wioska liczyła 546 mieszkańców, w tym 264 mężczyzn.
- 16 VI 1925 DOBIESZEWO – We wsi mieszkało 216 osób,
- 16 VI 1925 DOROWO – Wieś zamieszkiwało 306 osób, w tym 158 kobiet.
- 16 VI 1925 RADOWO WIELKIE – We wsi było 317 osób.
- 16 VI 1925 GOSTOMIN – We wsi było 286 osób, w tym 149 mężczyzn.
- 16 VI 1925 STARA DOBRZYCA – We wsi było 279 osób, w tym 144 mężczyzn.
- 19 VI 1925 PRUSINOWO – Wioska liczyła 23 domy, 151 mieszkańców.
- 16 VI 1925 Spis ludności wykazał w powiecie 159 Żydów, z tego 43 w Łobzie, 72 w Resku, 18 w Płotach i 15 w Węgorzynie.
- 1925 BONIN – Ilość mieszkańców wynosiła 378 osób, w tym 194 mężczyzn.
- 1925 Powiat Resko graniczy z następującymi powiatami: Gryfice, Kołobrzeg-Karlino, Świdwin, Drawsko, Szadzko (powiat ziemski wokół Stargardu Szcz.), Nowogard, Kamień Pomorski.
- ok. 1925 RADOWO WIELKIE – Zbudowano szkołę.
- ok. 1925 Wybrukowano drogi Dobra-Mieszewo i Dobra-Rogowo.

- 1 VIII 1926 ŁOBEZ – Uroczyste odsłonięcie pomnika chwały (pomnika Rolanda) przedstawiającego rycerza na cokole oraz 7 kolumn. Projekt berlińskiego architekta Hansa Demanna wykonała pracownia Fritza Richtera Elsnera. Na odsłonięcie przybył prezydent Republiki Weimarskiej – Paul von Beneckendorff Hindenburg (siedem kolumn przedstawiało 208 nazwisk, były 4 tarasy wzgórza).
- 1925 ŁOBEZ – Architekt berliński, Hans Demann zaprojektował podobny obiekt także dla Dobrej.
- 1926 ŁOBEZ – A Straube wydawał gazetę „Der Kreiszeitung in Labes”.
- 1926 ŁOBEZ – Alex Schreiber – fotograf.
- 1927 RESKO – Założono niepełną szkołę średnią. Była też szkoła budowlana i rolnicza.
- 1927 ŚWIĘCIECHOWO – Pensję dla dziewcząt przekształcono w szkołę gospodarstwa domowego.
- 1927 DOBRA – Krawiec Braudenburg znalazł złoty dukat z 1657 roku.
- 1927 ŁOBEZ – Ukazał się drukiem „Heimatkallender Kreis Regenwalde”.
- 1927 Pomorski Sejmik Powiatowy podjął decyzję o tworzeniu własnych herbów powiatowych (herb powiatu lobeskiego zatwierdzono w 1938).
- 1927-1928 ŁOBEZ – Dyrektorem szkoły był Hermann.
- 1927-1930 ŁOBEZ – Heinrich Schlet – pastor przed Harderem.
- 11 VIII 1928 ŁOBEZ – Odsłonięto obelisk teoretyka gimnastyki Friedricha Ludwiga Jahna (p. 1921?).
- ok. 1928 ŁOBEZ – Zbudowano halę sportową przy Niepodległości, róg Segala.
- 1928 REKOWO – Właścicielem majątku był Ulrich Borcke.
- od 1928 KLĘPNICA – Majątek (504 ha) ma Max Splittgerber, później przejął Kurt.
- 1928-1941 ŚWIĘCIECHOWO – Księdzem obsługującym ośrodek i okoliczne wsie jest Ernst Daniel. Prowadził msze święte w języku polskim dla robotników przymusowych.

- ok. 1929 KRAŚNIK – Ostatnim właścicielem był Max von Zitzewitz.
- 1929-1945 RADOWO WIELKIE – Właścicielem był Julius Klug, syn Juliusa.
- 1930 SIENNO – Złożono cmentarz.
- 1930 WINNIKI – Złożono cmentarz.
- do 1930 ŁOBEZ – Pastorem ewangelickim był Heinrich Schliep.
- 1930 ŁOBEZ – Wilhelm Taebe – dyrektor szkoły.
- ok. 1930 ŁOBEZ – Zbudowano most na ulicy Obrońców Stalingradu.
- od 1930 ŁOBEZ – Pastorem był Paulus Harder, zam. Browarna 13.
- 1930-1935 RESKO – Budowa szpitala.
- 1931 REKOWO – Majątek liczył 702 ha, 29 domów, 57 rodzin, 275 mieszkańców.
- 1931 TRZEBAWIE – Na wzgórzu Piwniczna odkryto dwie archeologiczne „piwnice kamienne” (groby skrzynkowe).
- 1931 BONIN – Powierzchnia obejmuje 1.814 ha.
- po 1930 PRUSINOWO – Majątkiem zarządzał Elgin Perponcher.
- po 1930 ŻERZYNO – Majątkiem zarządzał Elgin Perponcher.
- 1931 CIESZYNO – W 48 domach mieszkało 86 rodzin.
- 1931-1945 ŁOBEZ – Starostą powiatu był dr Erich Huettenheim.
- od 1931 DARGOMYŚL – Właścicielka Gerda Letter.
- 1931 ŁOBEZ – Wytwórnia filmowa nakręciła 12-minutowy film o pomniku Rolanda. Wytwórnia: Puchstein-Koenigsberg.
- po 1931 ŁOBEZ – Przekomponowano otoczenie pomnika Rolanda przez dołączenie min. tablicy poświęconej A. Hitlerowi.
- 1931 DOBRZYCA STARA – W 27 domach mieszka 57 rodzin.
- 1931 W powiecie znajdowało się 4 miasta i 99 gmin.
- 1931 GOSTOMIN – Mieszkało 50 rodzin w 34 budynkach.
- 1931 TRZEBAWIE – Odkryto ceramikę w miejscu starej osady, 200 m na zachód od wsi.
- 31 VII 1932 W wyborach do Reichstagu zwycięża Partia Narodowo-Socjalistyczna pod wodzą Adolfa Hitlera.

- ok. 1933 ŁOBEZ – Zbudowano budynki przy Armii Krajowej.
- od 1932 ŁOBEZ – Robert Siegwardt – właściciel browaru.
- 1933-1937 ŁOBEZ – Zbudowano 3 mosty na Redze.
- 30 I 1933 Adolf Hitler zostaje kanclerzem Niemiec.
- 19 XI 1933 Adolf Hitler został uznany honorowym obywatelem miasta Łobez.
- 09 III 1933 Skorocice koło Wiślicy – urodził się Mieczysław Domagała, nauczyciel szkół podstawowych Sielska, Mielna, Cieszyna Łobeskiego, Grabowa i Łobza.
- 1933 DOBRA – Na placu Bismarcka postawiono pomnik dla Horsta Wessela – rzekomej ofiary antyfaszystów.
- 1934 Ustawa o powszechnym obowiązku pracy.
- 26 V 1934 Posel niemiecki w Warszawie Hans von Moltke zaproponował Polsce akceptację budowy autostrady przez polskie Pomorze, łączącej Prusy Wschodnie z Rzeszą. Minister Józef Beck zdecydowanie odrzucił niemieckie żądania.
- ok. 1934 ŁOBEZ – Budynek szpitala adaptowano na „dom partii”.
- 1934 ŁOBEZ – Krochmalnia wzorowym zakładem Pomorza (płatki ziemniaczane „Elephant”).
- 1934 DOBRA – Nauczyciel znalazł w Kostrzynie srebrną monetę, szeląg bity w Kamieniu Pomorskim.
- 1934 SIELSKO – Remont kościoła.
- ok. 1935 ŁOBEZ – Zabudowano ulicę Krasickiego i Dubois.
- ok. 1935 Zbudowano domki na Nowym Osiedlu.
- 1935 Zbudowano szosę Chwarstno-Runowo.
- 1935-1945 Jeden z rodziny Borków, Hans Urlich ur. 1902, był starostą powiatu Choszczno.
- ok. 1936 ŁOBEZ – Zbudowano domy przy ul. Podgórnjej.
- 1937 Założono Pomorskie Towarzystwo Budowy Domów Własnościowych.
- od 1937 KLĘPNICA – Wieś należy do Kurta Splittenberga, 504 ha.
- 1937 DOBRA – Miasto liczy 2315 osób.
- 1937 BONIN – Zbudowano budynek szkoły.

- 1937 RUNOWO – Zbudowano małą remizę strażacką.
- 1937 TRZEBAWIE – Zbudowano budynek szkolny.
- 1 X 1938 do 1945 Powiat Resko i Gryfice z Rejencji Szczecińskiej włączono do Koszalińskiej.
- 30 VII 1938 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zatwierdziło projekt herbu Powiatu Łobeskiego.
- 1939 Powiat Resko graniczy z następującymi powiatami: Gryfice, Kołobrzeg-Karlino, Białogard, Drawsko, Szadzko, Nowogard i Kamień Pomorski.
- 1939 Powiat liczy 4 miasta i 99 gmin.
- 1939 ŻERZYNO – Zbudowano drewniany most na Redze i na kamieniu umieszczono stosowny napis.
- 1939 ŻELMOWO – Mieszka tu 354 osób – 79 rodzin.
- 1939 KŁĘPNICA – Soltysiem jest rolnik Paul Goede.
- 1939 ZAJEZIERZE – Własność Waltera Koller.
- 1939 DOBRA – Na cmentarzu pochowano majora Heinricha Diesta, autora opracowań historycznych regionu.
- od 1939 SIENNO DOLNE – Zarządca majątku Karl Friedrich Krueger.
- przed 1939 RESKO – Zbudowano gazownię, wodociąg, mleczarnię i 2 młyny.
- ok. 1939 ŁOBEZ – Miasto zamieszkuje 7.322 mieszkańców.
- 1939-1941 BRZEŹNIAK – Odkryto dalsze stanowiska na cmentarzysku z epoki brązu (p.1891-1892).
- 17 V 1939 Powiat Łobez miał 49.668 osób, z tego w miastach 19.224 osób.
- 1940 Wiosną powódź w dorzeczu Regi.
- 1940 PRUSINOWO – Pojawili się pierwsi Polacy jako przymusowi robotnicy. Jako robotnik przymusowy przybył min. Ryszard Grzyśka. Po wojnie pozostał we wsi.
- 1940 ŁOSOŃNICA – Uecker, gospodarz miał także oberżę i pocztę.

- ok. 1940 ŁOSOŚNICA – Rogonlei, kierownik jednoklasowej szkoły niemieckiej.
- do 1941 ŁOSOŚNICA – Zarządcą majątku H. Bismarcka był Heidemann.
- I poł. 1941 BORKOWO MAŁE – z udziałem około 100 Polaków – robotników przymusowych – zwiezionych z okolicznych miejscowości, został publicznie powieszony jeden z Polaków.
- 1943 ŁOBEZ – Do miasta przeniesione zostały urzędy (np. kuratorium oświaty) i umieszczone dzieci z bombardowanych miast Niemiec.
- 1943 DOROWO – Georg Gieze prowadził sklep, miał konie, 4 krowy.
- 1943 WĘGORZYNO – Główna ulicę „Lange Strasse” przemianowano na „Hitler Strasse” (obecnie Grunwaldzka).
- 03 I 1944 Sowieccy żołnierze nocą przekroczyli granice Polski w pogoni za Niemcami.
- 21 VII 1944 W Moskwie z inicjatywy Józefa Stalina powołano PKWN, który miał przejmować władzę na ziemiach polskich zajmowanych przez Armię Czerwoną na zachód od Bugu.
- 22 VII 1944 PKWN ogłosił Manifest Lipcowy, który został przygotowany dzień wcześniej w Moskwie.
- 26 VII 1944 PKWN zawarł z rządem moskiewskim porozumienie na mocy, którego sowieci zapewnili sobie całkowitą władzę na ziemiach polskich.
- 26 VII 1944 PKWN i ZSRR podpisały porozumienie o stosunkach między władzami sowieckimi i administracją polską w strefie działań wojennych. Dało to NKWD podstawę do aresztowań dokonywanych na terytorium Polski.
- 21 VIII 1944 Emitowano bilety skarbowe NBP, pierwsze banknoty.
- 11 IX 1944 KRN uchwaliła ustawę o Radach Narodowych.
- 11 IX 1944 Ukazała się ustawa o powołaniu organów społecznych – Rad Narodowych, do których delegowani zostali przedstawiciele organizacji pod nadzorem politycznym.
- X 1944 W wieku 35 lat zginął ostatni właściciel Lesięcina i Kąkolewic – Mathias Borcke.

- 1944 W zamachu na życie A. Hitlera w spisku brało udział dwóch z rodu Borków, za co zostali rozstrzelani.
- 1944 GINAWA – W rodzinie robotników przymusowych urodziła się Henryka Lach – zasłużona nauczycielka łobeska (zm. 2004).
- 12 XII 1944 Gauleiter w prowincji pomorskiej, Franz Schwede Coburg wydał kierownikom partyjnym wszystkich podległych sobie powiatów polecenie przygotowania do całkowitej ewakuacji ludności i jej dobytku w bezpieczne rejony III Rzeszy.
- 1944/1945 Nadzwyczaj surowa zima.
- przed 1945 ŁOBEZ – Erhard Zaenkert prowadził dom mody.
- do 1945 DOROWO – J. Zahn, wójt.
- przed 1945 SIENNO – E. Wenzel, ostatni nauczyciel w szkole.
- do 1945 ZWIERZYNEK – B. Wedel zarządzał majątkiem.
- przed 1945 ŁOBEZ – P. Wierow prowadził sklep z wyrobami żelaznymi.
- do 1945 ŁOBEZ – W. Strauss poprowadził kawiarenkę i cukiernię na rogu Mickiewicza i Kościelnej.
- przed 1945 ŁOBEZ – Istniał obóz pracy, kierownik Rauss, po A. Huberze.
- przed 1945 PRZYBORZE – W. Rohrschneider, właściciel majątku.
- do 1945 STAROGARD – We dworze znajdowały się portrety Borków, malowane przez malarza późnego baroku Antoine Pesne, zmarłego w 1757 roku.
- przed 1945 RESKO – P. Mittelhausen był piekarzem.
- przed 1945 DOBRA – Obrót kupiec Peters przyczynił się do budowy boiska sportowego.
- przed 1945 ŁOBEZ – E. Raabe miał wytwórnię obuwia drewnianego.
- do ok.1945 SULISZEWICE – Właścicielem majątku był H. Quandt.
- przed 1945 ŁOBEZ – Pierwszym kierownikiem krochmalni był E. Miels.
- przed 1945 ŁOBEZ – Miasto miało 2 kina – ul. Przyrzeczna (sala gimnastyczna gimnazjum) i ul. Niepodległości – kino „Rega”.
- 12.01.1945 Wojska I Frontu Ukraińskiego przeszły do działań ofensywnych.

- 01.1945 Przesła kursować pociąg Szczecin-Koszalin-Gdańsk-Królewiec.
- 26.01.1945 Władze hitlerowskie wydały rozkaz ewakuacji ludności z Pomorza Zachodniego.
- koniec 02.1945 STAROGARD – Tuż przed wejściem żołnierzy Henning Borcke z żoną Honneliese wyjechali z rodzowego pałacu.
02. 1945 RESKO – Eckhardt, szef administracji Brigadenfuehrer SS, na zorganizowanym zgromadzeniu nawoływał ludność miast do stawiania oporu.
- 2.03.1945 BONIN – Sowieckie wojska zamordowały E. Poratha, mającego około 50 lat.
- przed 1945 ŁOBEZ – Gustaw Adolf Reinhard Pompe był pastorem.
- do 3.1945 DOROWO – Zarządca majątku Otto Linde.
- do ok. 03.1945 ŁOBEZ – Wilhelm Pagel był właścicielem kaszarni przy ul. Budowlanej, telefon nr 280.
- 03.1945 WĘGORZYNO – Całkowitemu wypaleniu uległ kościół.
- ok. 4.03.1945 OLCHOWIEC – Po przejściu frontu w domu został wzięty do niewoli przez Rosjan dowódca Korpusu SS gen. G. Krapp.
- 03.1945 ŁOBEZ – burmistrz Teofil Fiutowski mianował na komendanta MO Stanisława Kowalika.
- do 03.1945 DOROWO – Nauczycielem był Otto Battcher
- 1945 ŁOBEZ – Burmistrz Hackelberg uciekając przed Rosjanami na zachód podczas przejazdu przez Chociwel zastrzelił się.
- do 1945 BONIN – Nauczycielem był Ernst Fritz.
- do 03.1945 ŁOBEZ – Budynek nadleśnictwa stanowił mieszkanie lekarza.
- 1-2.03.1945 ŁOBEZ – Rosyjskie oddziały pancerne podeszły pod miasto.
- 2.03.1945 WĘGORZYNO – Wkroczenie Armii Czerwonej.
- 2.03.1945 ŁOBEZ – Nocą koniuszy Johannes Althaus ze stadem 350 koni i źrebiąt ruszył na zachód. W Konarzewie k. Nowogardu zatrzymani przez Rosjan. Althaus zm. 3.03.1945.
- 3.03.1945 ŁOBEZ – miasto nosi nazwę Labes.

- 2.03.1945 DOBRA – Zajęcie miasta przez wojska radzieckie.
- 3.03.1945 ŁOBEZ – Zastrzelony został przez żołnierzy Armii Czerwonej pastor Paulus Harder.
- 3.03.1945 GINAWA – Władysław Sadzak wracając z przymusowych robót w Niemczech zatrzymał się i uruchomił młyn.
- 03.1945 ŁOBEZ – Kapitan Armii Czerwonej uczestniczył w przekazaniu władzy przez burmistrza niemieckiego Teofilowi Fiutowskiemu.
- od 03.1945 RESKO – Niemiec ks. Józef Stracke odprawiał msze święte w kościele.
- 3.03.1945 ŁOBEZ – Zginął por. Aleksander Segal, zastępca dowódcy ds. polityczno-wychowawczych 6 brygady Artylerii Lekkiej.
- 3.03.1945 WĘGORZYNO – Wyzwolone przez I Front Białoruski – 11 Korpus Pancerny gwardyjski (44 i 45 Brygady Pancerne gwardyjskie) i Pancernej Armii Gwardyjskiej.
- 3.03.1945 RADOWO MAŁE – Wyzwolone przez I Front Białoruski, 3 Armie Uderzeniową, 79 Korpus Armijny gen. mjr. Siemiona Pierewiestkina.
- 4.03.1945 SIENNO – Zajęła je Armia Czerwona.
- 03.1945 ŁOBEZ – Spalono kościół.
- 6.03.1945 ŚWIĘTOBORZEC (Stadniki) – W potyczce z Niemcami ranny Chmielewski – komisarz Armii Czerwonej.
- ok.
5.03.1945 IGLICE – Zamordowany został przez Niemców Franciszek Franek wraz z 6 innymi Polakami. Zwłoki przykryto trocinami, odnaleziony przypadkowo przez żołnierzy Wojska Polskiego, gdy brali trociny z hałdy pod ściółkę dla koni. Zbiorowa mogiła w Pniewach na cmentarzu koło szosy.
- 03.1945 DOBRA – Złożono cmentarzyk żołnierzy radzieckich na placu przy Armii Krajowej, później je ekshumowano do Stargardu.
- 03.1945 ŁOBEZ – w walkach o miasto i okolice uczestniczył Stefan Somla i opracował wspomnienia.
- 1945 BORKOWO WIELKIE – Obelisk na mogile żołnierzy radzieckich.

- 1945 RUNOWO (Stacja kolejowa) – Zbudowano obelisk – pomnik żołnierzy Armii Czerwonej.
- 1945 STAROGARD – Zbudowano pomnik poległych żołnierzy radzieckich.
- 1945 WĘGORZYNO – Wykonano pomnik żołnierzy Armii Czerwonej.
- 8.03.1945 RESKO – Konstanty Białyszew, s. Aleksandra – podporucznik WP, dowódca plutonu 5 baterii w 45 pułku, poległ koło Reska. Spoczywa wraz ze swymi żołnierzami na reskim cmentarzu.
- 13.03.1945 WINNIKI – Antoni Szatkowski zamieszkał we wsi Jażwiny. Tu organizował Urząd Gminy.
- 14.03.1945 Rada Ministrów Rządu Tymczasowego powołała tzw. Okręg Pomorza Zachodniego (odpowiednik województwa) oraz obwody, w tym Obwód Ławiczka (Resko).
- 04.1945-
-08.1945 WĘGORZYNO – Franciszka Rudnickiego, przebywającego od 1941 na robotach w Sarnikierzu, Rosjanie powołali na pierwszego burmistrza.
- 15.04.1945 ŁOBEZ – Pierwsze zebranie PPR w budynku starostwa.
- po wojnie ŁOBEZ – W krochmalni istniały 3 kominy.
- 8.05.194-
-9.05.1946 ŁOBEZ – Leopold Plachecki Pełnomocnikiem Rządu na Obwód Ławiczka.
- 10.05.1945 RUNOWO – Jan Śmilgin z grupą 10 kolejarzy obejmuje stację od władz radzieckich.
- 22.05.1945 WĘGORZYNO – Uruchomienie Urzędu Poczto-
-Telekomunikacyjnego – mechanik Franciszek Błociński.
- ok.1945 LESIĘCIN – Przez krótki czas czynna była poczta.
- 23-30.05.
1945 PŁOTY – Siedziba starosty Obwodu Ławiczka w tym mieście.
- 30.05.1945 ŁOBEZ – oficjalne przejęcie powiatu lobeskiego (wówczas zwanego Obwodem Ławiczka) przez Pełnomocnika Rządu RP – Leopolda Placheckiego.
- maj 1945 PŁOTY (które należały do naszego powiatu) – powstaje placówka PUR (Państwowy Urząd Repatriacyjny). Był też w Łobzie i Resku.

- 1945 RESKO – Wiktor Ołasz uruchomił piekarnię.
- 8-12.05.1945 Leopold Plachecki otrzymuje nominację na Pełnomocnika w Obwodzie Ławiczka. Wyrusza z Pily do Plot (16 osób).
- 8.05.1945 Koniec II wojny światowej.
- ok.05.1945 ŁOBEZ – przy Browarnej Gdyrzyński uruchomił zakład fryzjerski.
- ok.05.1945 ŁOBEZ – Przy ul. Niepodległości Adam Jegier uruchomił zakład fryzjerski
- ok.05.1945 ŁOBEZ – Uruchomiono aptekę.
- 1945 ŁOBEZ – Założono izbę chorych, ul. Lipowa.
- ok.05.1945 ŁOBEZ – Józef Bartnik uruchomił przy Kraszewskiego 32 zakład szewski.
- ok.05.1945 ŁOBEZ – Utworzono mały szpital przy Lipowej. Pracuje tam Wera Brasin i Genia Gujska.
- od 1.06.1945 ŁOBEZ – Stefan Nowak – burmistrz miasta.
- 14.06.1945 ŁOBEZ – Zygmunt Butkiewicz przejmuje stację PKP Łobez od Rosjanina Orłowa.
- 15.06.1945 RESKO – Poświęcenie kościoła.
- 06.1945-
-02.1946 Władze Okręgu, później wojewódzkie, znajdowały się w Koszalinie.
- ok.06.1945 RESKO – w drodze z robót przymusowych w Niemczech zatrzymała się Celina Jędrzejewska i przystąpiła do zorganizowania szkoły przy ul. Monte Cassino. Uczniów 48.
- 06.1945 ŁOBEZ – Funkcjonariusz Komendy Powiatowej MO, Bronisław Majewski, wciągnięty w zasadzkę i zamordowany.
- 4.07.1945 ŁOBEZ – Uruchomienie UPT przez Franciszka Błocińskiego.
- 12.07.1945-
-12.1946 ŁOBEZ – Pierwszym lekarzem powiatowym skierowanym przez Urząd Pełnomocnika Rządu został dr Zbigniew Jakubiszyn.
- 14.07.1945 ŁOBEZ – Zebranie założycielskie PPS, przewodniczący Benedykt Jagła.
- 17.07.1945 Konferencja w Poczdamie.

- 22.07.1945 ŁOBEZ – Dokonano podziału Obwodu Ławiczka na 11 gmin.
- do ok. RESKO – Burmistrz J.Heleski
31.07.1945
- ok. 07.1945 ŁOBEZ – założono organizację PSL.
- przed WINNIKI – Antoni Szatkowski pierwszy wójt gminy
08.1945 Jaźwiny (Winniki).
do 1953
- 1.08.-07.10. RESKO – Drugim burmistrzem po J. Heleskim został
1945 Tomasz Kochański.
- 2.08.1945 Na Konferencji w Poczdamie rządu USA, ZSRR i Wielkiej Brytanii podjęły decyzję o przesiedleniu Niemców z Polski, Czechosłowacji i Węgier.
- 7.08.1945 ŁOBEZ – Przejęcie krochmalni od radzieckich władz wojskowych.
- 9.08.1945 ŁOBEZ – Leopold (Leonard?) Tarnowski organizator skupów PSS.
- 10.08.1945- Burmistrzem Feliks Mielczarek.
-12.1946
- 12.08.1945 DOBRA – Poświęcenie kościoła przez ks. Bogdana Szczepanowskiego TChr z Nowogardu.
- 12.08.1945 ŁOBEZ – Pierwszy lekarz powiatowy Zbigniew Jakubiszyn przed S. Gnoińskim (inna data przybycia 12.07.1945).
- 12.08.1945 SIELSKO – Pierwsza msza święta odprawiona przez ks. Franciszka Jaskulskiego, delegata kurii biskupiej.
- 12.08.1945 SIELSKO – Poświęcenie kościoła przez księdza proboszcza Franciszka Jastrzębskiego przybyłego z parafianami z Kuropatnik woj. tarnopolskie.
- 14.08.1945 ŁOBEZ – Powołano Michała Woropajewa do zorganizowania Powszechnej Szkoły Publicznej (obecnie SP1).
- 15.08.1945 KARWOWO – Poświęcenie kościoła przez ks. Józefa Stracke z Reska.
- 25.08.1945 PRUSINOWO – Paweł Obolewicz zorganizował szkołę.

- od 27.08.1945 LESIĘCIN – Włodzimierz Stachoń – pierwszy nauczyciel szkoły powszechnej..
- 29.08.1945-18.07.1947 DOBRA – Ks. Zdzisław Skrzyński był proboszczem (ze Lwowa).
- 08.1945 ŁOBEZ – Henryk Okopiński inspektorem szkolnym.
- 08.1945 ŁOBEZ – Rozgrywano już towarzyskie spotkania piłkarskie.
- 1.09.1945 ROGOWO – Stanisław Żurawski zorganizował Szkołę Podstawową.
- 1.09.1945-31.08.1946 ŁOBEZ – Stefan Tuz, dyrektorem Państwowego Gimnazjum i Liceum.
- od 1.09.1945 ŁOBEZ – Jadwiga Palczyńska nauczycielką Szkoły Powszechnej.
- 1.09.1945 ŁOBEZ – W powiecie mieszkało 15 980 osób.
- 1.09.1945-28.06.1946 ŁOBEZ – Ignacy Łepkowski, nauczyciel LO, późniejszy burmistrz.
- 7.09.1945 RADOWO MAŁE – Poświęcono kościół pw. MB Szkaplerznej.
- 7.09.1945 RADOWO WIELKIE – Konsekrowano kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa
- 8.09.1945 RESKO – pierwsze lekcje w Szkole Powszechnej
- 13.09.1945 ŁOBEZ – Rozpoczęcie pracy w Szkole Powszechnej przy Bema. Maria Mielczarek była nauczycielką i prowadziła sekretariat.
- 17.09.1945 ŁOBEZ – Rozpoczęło naukę Państwowe Gimnazjum, 107 uczniów: 1kl – 42, 2kl – 38, 3kl – 19, 4kl – 8 uczniów.
- 27.09.1945 ŁOBEZ – Założono komórkę PPR przy Komendzie MO: 4 funkcjonariuszy; sekretarzem Koczewski i on został wybrany na delegata do Warszawy.
- 29.09.1945 ROGOWO – Poświęcono kościół p.w. św. Michała Archanioła.
- 09.1945 PRUSINOWO – Otwarto szkołę w budynku nr 5, później w 23.
- 1945 LESIĘCIN – Powstała 4-klasowa szkoła.

- 1945 RUNOWO – Uruchomiono szkołę 4-klasową we wsi, później przeniesiono ją na osiedle przy stacji PKP.
- 09.1945 WĘGORZYNO – Przyjeżdża pierwszy transport Polaków ze wschodu – Olesko, Podhajce, Woczów.
- 09.1945 WĘGORZYNO – przybył transport 25 rodzin z Woczowa.
- 09.1945 SIELSKO – Rozpoczęto nauczanie w szkole.
- ok. 09.1945 ŁOBEZ – powstała Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Rolnik”.
- 1.09.1945 KOMOROWO – Poświęcono kościół.
- ok. 09.1945 RESKO – Powstała Spółdzielnia Spożywców „Osadnik”.
- ok. 09.1945 ROGOWO – Założono Spółdzielnię Handlową „Jedność”.
- 1945 LUBIEŃ DOLNY – Zorganizowano szkołę.
- 1945 WYSIEDLE – Jan Uczciwek, pierwszy kierownik szkoły.
- 1945 ŁOBEZ – Pierwszą mszę świętą odprawił ksiądz z Reska.
- 7.10.1945-
-1.03.1947 RESKO – Stefan Sapiński burmistrz.
- po
26.10.1945 DOBRA – Usunięto pomnik Horsta Wessela.
- 7.10.1945 SIELSKO – Pierwsza Komunia Święta dla dzieci.
- 3.10.1945 KARNICE – Poświęcono kościół.
- od 4.10.1945 DOBRA – Parafię objął ks. Zdzisław Skrzyński.
- 15.10.1945-
-28.08.1948 ŁOBEZ – Franciszek Pochwała, pierwszy ksiądz.
- ok. 10.1945 ŁOBEZ – W nieczynnej cegielni urządzono punkt skupu szmat, makulatury i szkła.
- 1.11.1945 ŁOBEZ – Ks. Franciszek Pochwała poświęcił kościół, ul. Przyszeczna (dziś sala gimnastyczna).
- 11.1945 RESKO – Do szkoły przybywa małżeństwo nauczycieli Jadwigi i Stanisława Bartkiewiczów oraz Maria Banach i Irena Górniak.
- 11.11.1945 ZAGÓRZYCE – Poświęcono kościół.
- 11.11.1945 RESKO – Zorganizowano Związek Kupców; działacz Józef Dutkiewicz.

- od 1.11.1945 RESKO – Stanisław Bartkiewicz, kierownik szkoły powszechnej.
- 13.11.1945. Powołano Ministerstwo Ziem Odzyskanych – ministrem został Władysław Gomułka.
- 20.01.1945 Rozpoczęto planową akcję przesiedleń ludności niemieckiej z Pomorza Zachodniego. Podstawą było postanowienie sygnatariuszy Konferencji w Poczdamie.
- 12.1945 ŁOBEZ – Janusz W.(nazwisko nie jest znane), administrator szpitala.
- do
21.12.1945 RESKO – B. Tichomolow, radziecki komendant stacji meteorologicznej przy Krakowskiej 6.
- 21.12.1945 RESKO – Szołochin, kpt. Armii Czerwonej przekazał stację meteorologiczną W. Adamskiemu i współpracownikowi Eugeniuszowi Zawadzie (Witold).
- 30.12.1945 RESKO – Helena Dutkiewicz w kościele wzięła ślub udzielony przez księdza niemieckiego, dr Stracke.
- do ok.
12.1945 ŁOBEZ – Przy Lipowej czynne była izba chorych na 6 łóżek.
- ok.12.1945 ŁOBEZ – Zorganizowano szpital na 60 łóżek przy ul. Obrońców Stalingradu 17, do lutego 1947.
- 31.12.1945 ŁOBEZ – W powiecie wystąpiło 130 przypadków duru brzuszego.
- koniec 1945 ŁOBEZ – W powiecie było 250 członków PPR.
- ok.12.1945 ŻELMOWO – Kierował majątkiem major Sternowski.
- 1945 ŁOBEZ – Zaraz po wojnie jedyny lekarz w mieście był Niemcem.
- ok.12.1945 ŁOBEZ – Przybyła lekarz, jako pierwsza i jedyna w mieście przez ok. 10 lat Nina Boguszewska (Bogusz-Boguszewska Dabrysowa).
- po 1945 ZAGÓRZYCE – Zbudowano dzwonnice.
- po 1945 DOBRA – Przy Młyńskiej funkcjonował przez kilka lat młyn.
- 1945 WĘGORZYNO – Bronisław Skwierawski -organizator poczty, naczelnik do czasu przejścia na emeryturę.
- 1945 PŁOTY (?) – Czesław Starosta instruktor sanitarny w PUR.

- 1945 PRUSINOWO – Paweł Obolewicz i Roman Stankiewicz byli pierwszymi nauczycielami w szkole.
- od 1945 ŁOBEZ – Edward Witasiak prowadził piekarnię „Poznańska” przy Kościuszki.
- 1945 ŁOBEZ – Smoliński uruchomił piekarnię przy ul. Niepodległości 5.
- 1945 RESKO – Naczelnym lekarzem pułku, kpt. Potrazow, opiekował się J. Stankowski, przebywającym w szpitalu.
- od 1945 ŁOBEZ – Stanisław Przyłuski – kierownik Stacji Traktorów i Maszyn Rolniczych.
- 1945-1948 RESKO – Franciszek Polak, kierownik posterunku Zakł. Energ.
- 1945-1948 RESKO – Dyrektorem szpitala był Stefan Gnoiński.
- 1945-1955 ŁOBEZ – Grzelak zajmował się transportem konnym.
- 1945 WINNIKI – we wsiach koło Winnik osiadła grupa osadników ze wsi Gaje k. Jarosławia, z nimi nauczycielka Maria Hirna.
- 1945 RADOWO WIELKIE – Jako 11-letnie dziecko wysiedlony został do Niemiec historyk, autor kroniki rodzinnej korzeniami sięgającej XV wieku, Richard Spreemann.
- przed 1945 ŁOBEZ – Kierownikiem obozu pracy przy Wojska Polskiego był Alfred Huber.
- przed 1945 ŁOBEZ – Firma Augusta Gralla miała handlowy dom tekstylny.
- przed 1945 ŁOBEZ – Nauczycielem była Gertruda Grosse,
- do 1945 RADOWO WIELKIE – Nauczycielem był pochodzący z Dobrej Karl Dangs.
- 1945 Rosjanie rozebrali linię kolejową normalnotorową Nowogard-Dobra.
- 1945 ŻELMOWO – Rosjanie spalili szkołę.
- 1945 STAROGARD – Pałac Borków spalony przez Rosjan.
- ok.1945 ŁOBEZ – Stefan Lipiński – naczelnik UPT.
- ok.1945-10.04.1949 ŁOBEZ – Zorganizował i prowadził aptekę Jan Kurczewski.

- 1945 RESKO – Pierwszym woźnym Szkoły Powszechnej był Kurytowicz.
- 1945 ŁOBEZ – Jerzy Wałkowski był kierownikiem grupy operacyjnej zajmującej się dostawą energii elektrycznej do miasta.
- 1945 ŁOBEZ – Organizatorką internatu przy ul. Niepodległości była Ludwika Krawczyk.

Zbigniew Harbuż

Kalendarium jest owocem żmudnej pracy Zbigniewa Harbuza, który przez lata gromadził informacje, zapiski, wycinki prasowe, wertował publikacje historyczne i notował wydarzenia w dziejach naszego powiatu łobeskiego. Dopasował je do dzisiejszych granic. Obok ziem rdzennie borkowo-łobeskich do historycznego powiatu należała gmina Ploty – nie omawiana tutaj – a jest opisana „nowa” (od 2001 r.) gmina Dobra. Powojenne dzieje Ziemi Łobeskiej w zapisie Z. Harbuza mamy zamiar przedstawić w kolejnym wydawnictwie.

Z uważnej lektury historycznych artykułów zamieszczonych w tym wydawnictwie widać, jak wiele jeszcze szczegółów z dziejów Ziemi Łobeskiej wymaga uzgodnień. Inne – w obliczu niezbyt wielkiej ilości dokumentów – nie zostaną wyjaśnione.

Nie inaczej jest z dokumentacją archiwalną (pisaną i fotografowaną) z wydarzeń najnowszych; co dzień bowiem współczesność przechodzi do historii. Utrwalajmy ją!

Ludwik Cwynar
Dziękujemy pki „Łabuż”

POWSTANIE POWIATU RESKIEGO – (REGENWALDE) Z SIEDZIBĄ W ŁOBEZIE

Profesor doktor W. Martin Wehrmann ze Stargardu Szcz. napisał w 1933 roku w swojej pracy pt. „Utworzenie powiatów pomorskich przed około stu laty” między innymi, że pierwszy podział ziem dawnego Pomorza Pruskiego na powiaty miał miejsce za panowania cesarza Fryderyka Wilhelma I w latach 1723-1724. Wtedy to Pomorze Pruskie obejmowało tereny na wschód od Piany i Łaby, a więc w jego skład wchodziły także ziemie Pomorza Środkowego i Pomorza Wschodniego-Tylnego.

Obszar ten został podzielony na 25 powiatów, z których każdy tworzył autonomiczny okręg i składał się z mniejszych, licznych gmin dworskich. Poszczególne z nich, np. okręg Flemingów, okręg Borków, okręg Ostenów i okręg Blücherów utworzone zostały z posiadłości wymienionych rodów. Z pewnością nie zostały one utworzone samoistnie, wynikało to z tradycji historycznych i ukształtowanych posiadłości rycerskich. A administracyjne rozdarcie okręgów było dla zarządców posiadłości i gmin dworskich niemalą trudnością, szczególnie, gdy niektóre miejscowości z powodu wielu właścicieli ziemskich należały do kilku okręgów. Kiedy po upadku Prus w 1807 roku doszło do tego, że koniecznym się stało przekształcenie starego podziału administracyjnego, aby myśli wolnych chłopów zamienić w czyn (uwłaszczenie – przyp. konsult.), pomyślano o zmianach administracyjnych, i o wprowadzeniu nowego podziału powiatów i skoncentrowaniu dotychczasowych okręgów według geograficzno-historycznych punktów i powiązań.

Niestety europejsko rozliczne wydarzenia i sytuacje polityczne nie pozwoliły na zrealizowanie tego zamierzenia. Dopiero po walkach wyzwoleniczych (okres okupacji napoleońskiej 1806-1813 – przyp. konsult.), kiedy Prusy jako Państwo powstały ponownie i powiększyły się dzięki nowym nabytkom ziemskim, podjęto kolejne zabiegi i działania zmierzające do utworzenia powiatów. Wkrótce okazało się, że na Pomorzu prace te były nie do wykonania, ponieważ nie było chęci i woli, by zmienić stary porządek.

Za panowania nadprezydenta (Heinricha? – 1813-1816 – przyp. konsult.) von Ingerslebena (Nadprezydent stał na czele władz administracyjnych Prowincji Pomorskiej – Prowintz Pommoren – obejmującej: Pomorze Zachodnie, Wschodnie-Tylne, Brandenburgię i Nową Marchię, które podzielone były na rejencje kierowane przez prezydentów – przyp. konsult.) pomimo nieustannych pertraktacji i licznych propozycji nie dochodziło do zmian. Dotychczasowe rady powiatowe zawsze prawie reprezentowały zachowawczo bierne życzenia mieszkańców i utrudniały jakiegokolwiek działania zmierzające do nowego administracyjnie podziału.

I dopiero w latach 1816-1831, kiedy w Szczecinie urzędował jako nadprezydent Pomorza dr Johan August Sack, który był osobą bardzo kreatywną, mimo sprzeciwów, na jakie się natykał, które szczególnie silne były w obwodzie rejencji koszalińskiej, wprowadził reformę powiatową. Następnie starał się o oddzielenie okręgu szczecińskiego od koszalińskiego. Zaproponowany przez niego rozdział został zatwierdzony przez Kanclerza (Karl August von Hardenberg – przyp. konsult.) dla okręgu szczecińskiego dnia 30.04.1817 r. I tak okręg szczeciński liczył 13 powiatów, w tym powiat reski (Regenwalde). Podział ten obowiązywał od 1.01.1818 roku.

Hans Wätjen, autor książki „Pomorze na przelomie wieków”, (wydanej przypuszczalnie około 1934 – przyp. konsult.) pisał o powstaniu powiatu reskiego (Regenwalde) oraz o ustanowieniu Łobezu miastem powiatowym. W trakcie wprowadzania nowego porządku administracyjnego połączony został okręg wschodni – Flemingów i Dewitzów z sąsiadującym okręgiem Borków i dołączony do powiatu reskiego (Regenwalde), a Łobez (gdzie już była stacja kolejowa, gdyż było połączenie torowe Szczecin-Gdańsk. Odcinek Stargard-Koszalin uruchomiono w roku 1859 – przyp. konsult.) ustanowiono miastem powiatowym (1860 r. – przyp. konsult.), co wzbudziło protest mieszkańców Reska. Sąd Książęcy w Szczecinie, po rozpatrzeniu protestu mieszczan Reska, wydał decyzję, aby w nazwie powiatu pozostawić Regenwalde – powiat reski, a jego siedzibę ulokować jednak w Łobezie (świeżo historyczna ciekawostka: w latach 1945-46 r. powiat nazywał się Ławiczka z siedzibą w Łobezie – przyp. konsult.).

Podniesienie Łobezu do rangi miasta powiatowego miało duŹe znaczenie dla kulturalnego i gospodarczego rozwoju miasteczka. Zdynamizowało jego rozwój.

Tutaj przecieŹ mieŹciła siÄ instytucjonalnie siedziba Starostwa i ZarzÄdu Powiatu, SÄdu OkrÄgowego, UrzÄdu KsiÄg Wieczystych (gruntowych), UrzÄdu Zdrowia, Powiatowa Kasa OszczÄdnoŹci, Ubezpieczalnia SpoÅeczna, Powiatowy UrzÄd Ziemski. Inne biura i urzÄdy takŹe przeniosÅy swoje siedziby do Łobezu. Nadanie miastu Łobez praw powiatowych przyczyniÅo siÄ do powstania Pomorskiej Stadniny Koni (1876r. – przyp. konsult.) oraz budowy UrzÄdu Finansowego i Celnego (obecny ZZOS – przyp. konsult.) Kiedy po pierwszej wojnie Źwiatowej wprowadzono obowiÄzek nauki szkolnej, przeniÅÅ do Łobezu swoje biuro (z Reska – przyp. konsult.) pierwszy Radca Szkolny Alfred Rowe. Z miasta rolniczo-rzemieŹlniczego Łobez powoli zaczÄÅ przeksztaÅcaÅ siÄ w miasto urzÄdÅw. WzrosÅa zdecydowanie liczba urzÄdnikÅw, ktorzy zaczÄÅ nadawaÅ miasteczku znaczenia.

Miasteczko zaczÄÅ siÄ stawaÅ miejscem zebraÅ i ogÅlnych zgromadzeÅ. burmistrzowie czterech miast i wÅjtowie 99 gmin powiatu, naczelnicy, urzÄdnicy stanu cywilnego, rolnicy i wÅÅciciele ziemscy mieli przecieŹ rÅne potrzeby i sprawy do zaÅatwienia w mieŹcie powiatowym. Wiele grup zawodowych: rzemieŹlnicy, nauczyciele, gospodynie domowe, inne towarzystwa i wspÅlnoty interesÅw odbywaÅy w Łobezie swoje spotkania i posiedzenia.

DziÄki temu Źycie gospodarcze miasteczka zaczÄÅ siÄ oŹywiaÅ. Kiedy istniejÄce w powiatowym juŹ mieŹcie przedsiÄbiorstwa zaczÄÅy produkcyjnie rozwijaÅ siÄ, powstaÅo wiele nowych miejsc pracy, a dziaÅania kupcÅw i innych ludzi odwiedzajÄcych miasto przyniosÅy ze sobÄ kolejny ruch, Źycie i pieniÄdze, towary i sklepy.

Łobez byÅ centrum powiatu liczÄcego 49.668 mieszkaÅcÅw, ktorzy zamieszkiwaÅy: w czterech miastach – 19.224 osÅb i 99 gminach z liczbÄ mieszkaÅcÅw 30.444 osÅb (spis ludnoŹci z 17 maja 1939 roku).

Zadania Starostwa Powiatowego

Starostwa byÅy zwiÄzkami gmin, ktÅre zarzÄdzaÅy swoim terytorium – okrÄgiem (Kreis) dla ogÅlnego dobra wszystkich znajdujÄcych siÄ w starostwie gmin oraz ich mieszkaÅcÅw, wedÅug gminnych przepisÅw samorzÄdu. PorzÄdek starostwa byÅy podstawÄ zarzÄdzania. Na czele kaŹdego powiatu staÅ starosta. ByÅ on doŹywotnio ustanowionym urzÄdnikiem paÅtwowym i kierowaÅ PaÅtwowym ZarzÄdem Powiatowym. PeÅniÅ funkcjÄ przewodniczÄcego obrad – posiedzeÅ rady i komisji oraz byÅ

kierownikiem samorządu powiatowego. Z państwowego polecenia prowadził nadzór prawny nad gminami. Organami zarządu powiatowego były Posiedzenia Rady i Komisje Powiatowe.

Zadania Posiedzeń Powiatowej Rady

Do zadań Posiedzenia Rady Powiatowej należało ustalenie i planowanie dochodów i wydatków budżetu, gdzie musiały zostać zaplanowane i zabezpieczone konieczne środki – finanse do zarządzania powiatem i przeprowadzania przedsięwzięć wpływających na rozwój handlu, komunikacji, budowy dróg, służby zdrowia i kultury. Podobnie należało zabezpieczyć także środki na pomoc społeczną. Zgromadzić znaczne środki na udział powiatu w kapitale akcyjnym dwóch spółek: – Pomm.-Märkischen Elektrizität AG (Pomorska Fabryka Maszyn Elektrycznych SA. – przyp. tłum.) i Regenwalder Kleinbahn AG (Reskowskie Koleje Wąskotorowe SA – trasa: Resko, Dobra, Łobez – przyp. tłum.), jak i budowę powiatowego szpitala w Resku i na budowę szkoły (Bismarckschule – obecna Szkoła Podstawowa w Resku – przyp. konsult). Największe jednakże środki – finanse przeznaczano na budowę – brukowanie i bieżącą konserwację – utrzymanie dróg publicznych oraz pomoc społeczną.

Zadania Komisji Powiatowej Rady

Komisje Powiatowe wykonywały postanowienia Posiedzeń Rady Powiatu oraz zadania, które wychodziły poza kompetencje samorządu powiatowego lub też, których przeprowadzenie przekraczało środki finansowe i możliwości miast i gmin.

Na czele powiatu reskiego (Regenwalde) stali w kolejności następujący starostowie (do roku 1818 starosta nie był urzędnikiem państwowym, a reprezentował jedynie stan szlachecki powiatu – przypis J. Podrański):

1771-1787 – Wilhelm Leopold von Borcke

1796-1831 – Ernst August Philipp von Borcke

(1832-1854 – August von Osten – przyp. konsult.)

(1856-1863 – Karl? von Osten – przyp. konsult.)

1864-1871 i 1877-1884 – (Herman – przyp. konsult.) – von Loepper

(1871-1877 – Ludwig Ferdinand von Lockstedt – przyp. konsult.)

(1877-1884 – (imiona –?) von Loepper – przypis J. Podrański)

1884-1893 – (Hans Adam August Berthold – przyp. konsult.) – von der Osten

1893-1910 – (imiona –?) – von Döring

1910-1918 – (imiona –?) – von Norman
1918-1931 – (Herbert – przyp. konsult.) – von Bismarck
1931-1945 – (Erich – przyp. konsult.) – dr Hüttenhein

Budowia siedziby starostwa (Landratu) w Łobzie została umiejscowiona przy ulicy Hindenburgstr. (ul. Niepodległości – obecny magistrat – przyp. tłum.) (Dotychczas siedziba urzędu starostwa znajdowała się w nieistniejącym już dziś pałacyku na terenie obecnego Zakładu Dróg Publicznych) trwała w latach 1912-1914. W 1914 roku, po wybuchu wojny, budynek ten w stanie surowym przekształcony został w szpital wojskowy.

W 1920 roku przejął go (Herbert – przyp. konsult.) Bismarck. A od roku 1931 do 1945 był on siedzibą ostatniego Starosty – dra Ericha Hüttheina. (Wcześniej starostowie byli właścicielami dużych gruntów i siedziba urzędu starosty znajdowała się zazwyczaj w ich dobrach – przyp. konsult.).

Na dzień 17 maja 1939 r. powiat reski (Regenwalde) z siedzibą w Łobzie zajmował: 1.191,39 km² powierzchni i liczył: 49.668 osób, 103 gminy łącznie z miastami i 13.091 gospodarstw domowych.

W czterech miastach powiatu reskiego (Regenwalde) z siedzibą w Łobzie liczba mieszkańców wynosiła:

w Łobzie – 7.322 osoby,
w Resku – 4.802 osoby,
w Płotach – 3.646 osoby,
w Węgorzynie – 3.454 osoby.

Łobez 2001 r.

Tłumaczenie: Małgorzata Łowkiet

Konsultacja historyczna: Kazimierz Chojnacki

„ŁabuŹ” 37/2001

Agnieszka Gut

POWSTANIE HERBU POWIATU ŁOBESKIEGO W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

Heraldyka powiatowa to młody dział w dziejach herbów. W Prusach, w których skład wchodziła również Prowincja Pomorze, ich tworzenie i wprowadzanie rozpoczęło się w latach dwudziestych XX wieku.

Wiązało się to z podjętymi w owym czasie pracami nad nową pruską ustawą o zarządzie gmin, w której zakazywano używania na pieczęciach urzędowych herbu państwowego oraz proponowano zastąpienie go własnymi herbami gmin. W prowincji pomorskiej już w 1927 roku Pomorski Sejmik Powiatowy, w ramach działań podjętych przez Sejmik Pruski, podjął decyzję o tworzeniu własnych herbów powiatów. Do grupy powiatów zamyślających wprowadzenie herbu przyłączył się także powiat reski z siedzibą w Łobzie.

Powiat ten, jak zresztą i inne powiaty pomorskie, powstał w 1818 roku, kiedy nadprezydent August Sack wprowadził w prowincji pomorskiej nowy podział terytorialny. Powiat składał się z dotychczasowych okręgów (powiatów) rodowych von Borków i von Ostenów, a na jego obszarze położone były cztery miasta Łobez, Resko, Węgorzyno i Ploty. Siedziba władz powiatu znajdowała się w owym czasie w Resku. Przeniesienie siedziby władz powiatowych z Reska do Łobza nastąpiło w 1860 roku, zachowano jednak dawną nazwę powiatu – reski.

JuŹ w kwietniu 1928 r. do Wydziału Powiatowego w Łobzie zgłosił się listownie greifswaldzki inŹyner Rosenbaum von Ehrenbusch, proponujęc swe usługi na polu heraldyki powiatowej. Urzędowe potwierdzenie sprawy tworzenia herbów i rekomendacja dla Rosenbauma dotarły do Łobza w maju 1928 roku, kiedy przewodniczęc Pomorskiego Sejmiku Powiatowego przekazał landratowi lobeskiemu informację o tym, Źe powiaty Gryfia i Gryfino zleciły wykonanie swych herbów inŹynerowi Rosenbaumowi.

Rosenbaum nie był z wykształcenia ani heraldykiem, ani nawet historykiem. Wydaje się jednak, Źe na tym polu postanowił zrobić dobry interes. Jako pierwszy bowiem zainteresował się tworzeniem nowych herbów i zabiegał w sposób intensywny o reklamę swej osoby. Wybrana przez niego metoda pracy okazała się bardzo prosta. Postanowił, i do swej decyzji przekonał Pomorski Sejmik Powiatowy, Źe herb kaŹdego powiatu powinien składać się z tarczy czwórdzielnej w krŹyŹ z piątym polem sercowym. W polu sercowym miał znajdować się herb miasta będaćcego siedzibęc powiatu, w polu drugim – stworzony przez niego symbol rejencji (strzałowskiej, szczecińskiejbądź koszalińskiej), w pozostałych polach – herby pozostałych miast powiatu. Całość miała być otoczona złotym okręgiem, a pole międy tarczęc a okręgiem miał wypelniac czarny damaskinaŹ. Koszt projektu wycenił na 250 marek.

Początkowo landrat lobeski pozytywnie zareagował na propozycję Rosenbauma. Kwestia wprowadzenia herbu powiatu miała być dyskutowana na posiedzeniu wydziału powiatowego. Efekt tej dyskusji nie był jednak dla Rosenbauma korzystny, poniewaŹ w dniu 17.09.1928 roku wydział postanowił, Źe tymczasowo nie będaćce się zajmował sprawęc wprowadzenia herbu powiatu. W ten sposób zakończony został pierwszy rozdział w dziejach herbu powiatu lobeskiego.

Sprawa odŹyła w 1935 roku w zupełnie juŹ innych okolicznościach politycznych i prawnych. W dniu 15.12.1933 roku wydana została bowiem dla Prus ustawa o zarządzie gmin (Gemeinde-verfassungsgesetz), w której stwierdzano, Źe gminy mają prawo do posługiwania się na pieczęciach własnym herbem. Jednocześnie zakazywano gminom posługiwanie się herbem Rzeszy, Krajów Rzeszy i Prowincji, a także hakenkreuzem. W ten sam sposób kwestie herbów regulowała nowa ustawa o gminach niemieckich (Deutsche Gemeindeordnung) wydana w dniu 30.01.1935 roku dla całej Rzeszy. Nowe państwo pod wodzęc Hitlera i NSDAP kładło duŹy nacisk na propagandę wizualną, stęc często wykorzystywano herby i flagi powiatów do ozdabiania budynków w czasie świąt państwowych oraz partyjnych. Potrzeba posiadania herbu stawała się zatem bardzo istotna zarówno ze względów prawnych, jak i propagandowych.

Bezpośrednią przyczynę ponownego zainteresowania kwestiami heraldycznymi w Łobzie spowodowało pismo landrata z Białogardu, proszącego o przesłanie herbu powiatu lobeskiego, który wraz z herbami innych powiatów miał ozdobić założoną tam szkołę dla dziewcząt z Hitlerjugend. W efekcie tej prośby landrat lobeski wszedł w kontakt z landratem powiatu sławieńskiego, który w ostatnim czasie otrzymał ministerialne zatwierdzenie herbu. Od niego dowiedział się, w jaki sposób wygląda urzędowa procedura wprowadzania i zatwierdzania nowych herbów powiatowych

Przedstawiona przez landrata sławieńskiego procedura postępowania oparta była na odpowiednich ministerialnych rozporządzeniach w tej sprawie. Pierwszym zatem dokumentem dotyczącym kwestii heraldycznych był okólnik Pruskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 10.02.1932 roku, w którym stwierdzano, że jeszcze przed sporządzeniem projektu herbu gmina powinna wejść w kontakt z odpowiednim archiwum państwowym. Pracownicy archiwum mieli służyć pomocą przy wyborze odpowiednich dla gminy symboli, ale nie mogli tworzyć samych projektów. Landrat sławieński wskazywał także na okólnik MSW z 9.12.1933 roku, w którym była mowa o podstawowym przeznaczeniu herbu powiatu, tzn. o używaniu go na pieczęciach. Przeznaczenie herbu do użytkowania na pieczęci miało o tyle istotne znaczenie, że pole napieczątne dawało do dyspozycji niewielką powierzchnię. Z tego też względu – według ministerialnych zaleceń – herb powinien być możliwie prosty, złożony z niewielkiej liczby elementów, tak by mógł być rozpoznawalny także wtedy, gdy będzie miał małe rozmiary. Przy przeprowadzaniu postępowania o zatwierdzenie projektu herbu należało się odwołać do paragrafu 2, cyfra II Ustawy o zarządzie gmin z 1933 roku, a właściwie do instrukcji wykonawczej do tego paragrafu wydanej w dniu 26.02.1934 roku. Na mocy tej instrukcji wniosek gminy miał być skierowany do prezesa rejencji, a stąd do miejscowego archiwum państwowego i do Tajnego Archiwum Państwowego w Berlinie-Dahlem z prośbą o opinię. Zaopiniowany wniosek wracał z powrotem do prezesa rejencji, który przesyłał go teraz do zatwierdzenia przez MSW. Do wniosku należało dołączyć dokładny opis projektu herbu.

Z listu landrata sławieńskiego landrat lobeski dowiedział się także, że projekt dla Sławna wykonał berliński heraldyk Adolf Cloß, polecony wydziałowi powiatowemu przez Sejmik Gmin Niemieckich (Deutscher Gemeindetag). Koszt przygotowania przez niego trzech kolorowych rysunków herbu oraz projektu pieczęci wyniósł 50 marek.

Po uzyskaniu tych informacji w dniu 9.12.1935 roku Wydział Powiatowy w Łobzie zatwierdził przedstawioną przez landrata propozycję stworzenia herbu dla powiatu łobeskiego. Jeszcze w tym samym miesiącu mieszkańcy powiatu zostali o tej sprawie poinformowani i poproszeni o składanie własnych projektów herbu.

Nie wiadomo dokładnie, ile zebrano propozycji; nie wiadomo także, jak wyglądały proponowane herby. Wiadomo jednak, że w lutym 1936 roku landrat wszedł w kontakt z Adolfem Cloßem, przesyłając mu zamówienie na wykonanie projektu herbu oraz w załączeniu: miejscowe propozycje i dziesiąty zeszyt *Die Bau und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin Lemckego* poświęcony powiatowi Resko.

Propozycja Cloßa nadeszła na początku marca. Na podstawie otrzymanych informacji przedstawił on dwa warianty herbu. Oba zresztą jako swą podstawę brały elementy herbów v. Borków i v. Ostenów, których dawne ziemie stanowiły trzon terytorium powiatu. Projekt pierwszy przedstawiał tarczę dwudzielną w słup. W polu pierwszym srebrnym znajdowały się dwa czerwone ukoronowane wilki Borków, w polu drugim czerwonym – srebrny klucz Ostenów w pas. Projekt drugi przedstawiał również tarczę dwudzielną, ale w pas. W polu pierwszym srebrnym znajdować się miały wilki, w polu drugim – klucz. Barwy pozostawały bez zmian. Oba szkice autor proponował przedstawić do zaopiniowania w Archiwum Państwowym w Szczecinie.

Propozycje te zaowocowały długą dyskusją między łobeskim landratem a berlińskim heraldykiem. Okazało się bowiem, że landrat nie zadawał się uwypuklaniem w herbie wyłącznie historycznej przeszłości powiatu. Chciał także w sposób wyraźny podkreślić najważniejszą gałąź współczesnej działalności gospodarczej – rolnictwo, co chciał uzyskać poprzez wprowadzenie do herbu pługą albo pęku kłosów, umieszczonych w okręgu w centrum tarczy. Oczekiwał zatem nowych propozycji.

Odpowiedź Cloßa była ugodowa, ale zgodna z podstawowymi zasadami heraldyki. Uznał on bowiem, że kłosy oraz okrąg w centrum tarczy nie są elementami używanymi w tradycyjnej heraldyce. Zamiast kłosów zaproponował zatem lemiesz. Zasugerował także podział tarczy na trzy pola zwany w heraldyce niemieckiej *geschwifte Spitze*. W środkowym błękitnym polu „w szpic” znaleźć się miał srebrny lemiesz, pozostałe pola zawierać miały proponowane już wcześniej elementy herbu Borków i Ostenów. Barwy pola środkowego miały odpowiadać współczesnym barwom Prowincji Pomorze.

Niestety wydział powiatowy nie zaakceptował tego projektu, ponieważ według niego rolnictwo nie zostało w nim odpowiednio podkreślone. Wobec

tego przesłano Cloßowi kolejny projekt, w którym – przy zachowaniu proponowanego podziału tarczy – w środkowym polu umieszczono plug, a po obu jego stronach – kłosy. Projekt wydziału nie spotkał się z kolei z akceptacją Cloßa. Chodziło przede wszystkim o kłosy, które oddane przy pomocy barwy szarej niezbyt dobrze prezentowałyby się na błękitnym tle. Poza tym heraldyk wskazywał na fakt, że zarówno plug, jak i kłosy, wyrażają dokładnie te same treści, a w heraldyce nie jest przyjęte, by w jednym herbie umieszczać dwa przedmioty o tej samej symbolice. Zaproponował zatem pozostawienie samego pluga.

Prawdopodobnie także w toku tej dyskusji został zmieniony podział tarczy, ponieważ we wniosku przesłanym przez wydział w dniu 15.05.1936 roku do zaopiniowania przez Archiwum Państwowe w Szczecinie plug umieszczony został w głowicy, a dolna część tarczy podzielona została w słup. Opinia archiwum była negatywna. Z akceptacją spotkały się tylko herby Borków i Ostenów, przy czym wskazano na potrzebę dokonania w nich drobnych poprawek. Herb Borków miał być umieszczony w polu złotym, a nie srebrnym, a klucz Ostenów miał być położony w słup, a nie w skos. Zupełnie inne stanowisko zajęło archiwum w kwestii pluga. Adolf Diestelkamp, opiniujący projekt herbu, uważał przede wszystkim, że element ten – jako symbol rolnictwa – nie odzwierciedla cech charakterystycznych wyłącznie dla powiatu lobeskiego. Jest to bowiem znak na tyle ogólny, że można go użyć w herbie każdego innego powiatu pomorskiego.

Z problemem symboliki rolniczej w herbach powiatowych archiwum spotykało się zresztą dosyć często i za każdym razem argumenty przeciw niej brzmiały podobnie. Poza tym uznano, że podział na trzy pola może być nieczytelny w polu pieczęci. Stąd ostateczna opinia Diestelkampa brzmiała: „górną część herbu trzeba odrzucić i pozostawić tarczę dwudzielną w słup z herbami Borków i Ostenów”.

Opinia ta rozpoczęła nowy etap współpracy lobeskiego wydziału powiatowego z Adolfem Cloßem, który poinformowany został o stanowisku archiwum i proszony o wyrażenie własnej opinii w tej kwestii. Odpowiedź Cloßa była nader roztropna. Ponieważ uważał, że – choć pole z plugiem jest poprawne heraldycznie – opinia archiwum będzie ważna dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i herb trypolowy może nie zostać zatwierdzony, dlatego przygotował nowy projekt na podstawie opinii archiwum, a zatem bez pola z plugiem.

Zanim projekt przedstawiony został wydziałowi powiatowemu, landrat zadbał o zgodę Borków i Ostenów na użycie w herbie powiatu ich herbów

rodowych, co wynikało z instrukcji wykonawczej z 26.02.1934 roku. Odpowiedź obu rodów była pozytywna, choć Borkowie podkreślili, że wilki muszą mieć nie tylko złote korony, ale także obroże.

W sierpniu landrat przedstawił projekt wydziałowi powiatowemu. Wbrew stanowisku Cloŕa zaproponowany został herb trypolowy, który został zatwierdzony w dniu 25.08.1936 roku. Ten teŕ projekt został ponownie przesłany do archiwum w Szczecinie i ponownie spotkał się z negatywną opinią. Powiat zatem wszedł znowu w kontakt z Cloŕem, który przygotował dwa nowe projekty: według propozycji powiatu i według propozycji archiwum, podkreślając ponownie, że opinia archiwum ma znaczenie i że dlatego naleŕy przyjąć projekt bez pluga.

W listopadzie landrat przesłał do archiwum nowy projekt herbu o dwóch polach z godłami Borków i Ostenów. Jednak w załączonym liście ponownie upominał się o dodanie pola z pługiem, ponieważ, jak uwaŕzał, w herbie powiatu nie powinny występować wyłącznie herby szlacheckie. Prosił zatem o wyjątkową, pozytywną opinię do projektu trypolowego, zwłaszcza, że – jak podkreślał – został on jednogłośnie przyjęty przez wydział powiatowy i powiatowe kierownictwo NSDAP.

Pierwsza odpowiedź archiwum w tej sprawie mogła nastrajać pozytywnie. Choć w kwestii pluga Diestelkamp nadal nie chciał zmienić zdania, to jednak wyrażał zgodę na wyjątkowe zaakceptowanie wniosku powiatu. W styczniu 1937 roku landrat upewnił się jeszcze telefonicznie, czy mimo wątpliwości archiwum, projekt mógłby zostać wprowadzony na drogę słuŕbową. Na podstawie grudniowej opinii i rozmowy ze stycznia landrat przesłał do Cloŕa proŕbę o wykonanie barwnego rysunku herbu z trzema polami w wymaganych przez ministerstwo rozmiarach, a więc 18:24 cm.

Na odpowiedź Cloŕa landrat czekał do końca marca, a w tym czasie z archiwum przyszła druga opinia. Diestelkamp poinformował w niej, że archiwum zostało pouczone, ŕeby do opiniowania herbów przykładać jak największą wagę, ponieważ w innym przypadku projekty nie zostaną zatwierdzone przez MSW. W związku z tym oznajmił, że musi wycofać swe poparcie dla projektu Łobza i prosić o nowy projekt wykonany na podstawie propozycji archiwum.

Ignorując to pismo, na poczátku kwietnia landrat przesłał wniosek do prezesa rejencji szczecińskiej z rysunkiem herbu trypolowego wskazując równocześnie, że taki projekt akceptuje zarówno wydział powiatowy, jak i powiatowe kierownictwo NSDAP. Zaznaczył równocześnie, że archiwum w Szczecinie przeciwnie jest pługowi, uwaŕając go za symbol zbyt ogólny,

pasujący właściwie do wszystkich powiatów pomorskich. Ze swej strony podkreślił jednak, że użycie tego elementu nie jest sprzeczne z zasadami heraldyki oraz nie komplikuje konstrukcji herbu, który nadal pozostaje jasny i przejrzysty. Prosił zatem prezesa rejencji o wprowadzenie projektu na drogę służbową i o wstawiennictwo u ministra spraw wewnętrznych.

W maju wniosek powiatu został przesłany przez prezesa rejencji do Archiwum Państwowego w Szczecinie z prośbą o opinię. Na stanowisko archiwum rejencja czekała dwa miesiące. Wysłana do prezesa rejencji w lipcu opinia ponownie była negatywna. Znalazły się w niej wszystkie argumenty wykorzystywane dotąd przez archiwum przeciwko użyciu pługa. Dodano jeszcze, że według wskazówek ministerialnych herby mają być jak najprostszej budowy, nie powinny się zatem składać z więcej niż dwóch pól. Widząc jednak, że landrat nie zmieni swego dotychczasowego stanowiska, archiwum zaproponowało przesłanie wniosku do Tajnego Archiwum Państwowego w Berlinie-Dahlem, które mogłoby spowodować dalsze działania w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Opinia ta w odpisie przesłana została również Wydziałowi Powiatowemu w Łobzie.

Niemal natychmiast do rejencji nadeszła odpowiedź z łobeskiej landratury, przesłana we wrześniu do archiwum w Szczecinie. Teraz z kolei landrat użył swoich sztandarowych kontrargumentów, uznając zestawienie trzech pól za jasne i przejrzyste, a pług – za doskonały symbol rolnictwa, łączącego wszystkie pomorskie powiaty. Błyskotliwie dodawał, że być może byłoby stąd dobrze, gdyby wszystkie powiaty wprowadziły go do swoich herbów, bo cechy charakterystyczne dla konkretnej jednostki administracyjnej można przedstawić w innych elementach herbu.

Odpowiedź archiwum ponownie była negatywna. W efekcie tego prezes rejencji, graf v. Bismarck, zapytywał landrata, czy nie byłyby jednak możliwe dokonanie zmian w projekcie, zgodnych z wytycznymi archiwum. W innym przypadku sugerował zasięgnięcie opinii Tajnego Archiwum Państwowego w Berlinie-Dahlem

Z odpowiedzią landratura czekała aż do listopada, ponieważ chciała zapoznać się wcześniej z wizerunkami zatwierdzonych już herbów powiatów pomorskich, o które poprosiła Sejmik Gmin Niemieckich. Skontaktowano się także z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, gdzie – po telefonicznej rozmowie z Tajnym Archiwum Państwowym – uzyskano zapewnienie o zatwierdzeniu herbu w proponowanym kształcie. W odpowiedzi przesłanej do rejencji landrat powoływał się zatem na tę rozmowę oraz na zatwierdzone w czerwcu 1936 roku herb powiatu białogardzkiego, składający się aż z pięciu

pól. Prosił stąd o przesłanie wniosku do ministerstwa, ponieważ i tak nie zgodzi się na przeprowadzenie zmian. Postawił nawet swoiste ultimatum; albo herb w proponowanym kształcie, albo – żaden. W związku z takim postawieniem sprawy prezes rejencji w grudniu przesłał stanowisko powiatu do archiwum w Szczecinie z prośbą o przesłanie wniosku do Tajnego Archiwum Państwowego.

Po uzupełnieniu koniecznych załączników w lutym 1938 roku Archiwum Państwowe w Szczecinie przesłało wniosek powiatu lobeskiego do archiwum w Berlinie. Odpowiedź, która nadeszła w marcu, zawierała decyzję Generalnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Chwaląc dążenie archiwum w Szczecinie do zatwierdzania wyłącznie herbów prostych i uznając plug za znak rzeczywiście mało zindywidualizowany, nakazywał on jednak pozytywne zaopiniowanie projektu herbu powiatu lobeskiego. Jednak, mimo nakazu ze strony władz zwierzchnich, archiwum szczecińskie uparcie trwało przy swoim stanowisku i odmówiło wystawienia opinii pozytywnej. W efekcie tego Tajne Archiwum Państwowe w Berlinie--Dahlem sporządziło własną opinię i w dniu 19.04.1938 roku przesłało ją do prezesa rejencji szczecińskiej. W opinii tej uznano, że krytyka Archiwum Państwowego w Szczecinie wobec projektu jest zbyt przesadzona i nie usprawiedliwia jego odrzucenia. Takie stanowisko instancji nadrzędnej pozwoliło przesłać wniosek powiatu lobeskiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. W dniu 30.07.1938 roku ministerstwo projekt zatwierdziło i udzieliło zgody na wprowadzenie herbu do użytku służbowego.

Agnieszka Gut

Za zgodą autorki, na prawach rękopisu, przedruk – PRZEGLĄD ZACHODNI.

*Dziękujemy pkl. „ŁabuŹ”
„ŁabuŹ” nr 47/2003*

Dr Wulf-Dietrich von Borcke

POCHODZENIE RODZINY VON BORCKE

Georg Sello na podstawie dokumentów dotyczących rodziny von Borcke ustosunkował się do różnych legend i podań o tym rodzie wcześniej opracowanych przez naukowców. Pozwoliło to na wyjaśnienie pytań dotyczących pochodzenia i pojawienia się rodu oraz pierwszych wzmian o nim. Sello zakłada, że Borckowie zasiedlali obszary dorzecza Regi już od dawna i pierwotnie nie byli zależni od żadnego z rodów książęcych. Sello dowiódł, że stawiane przez ród pod koniec XVI w. żądania „Prerogatywy” były uzasadnione, lecz źródła pochodzące z XIII i XVI w. wydają się tej tezie zaprzeczać. Dlatego wymagane jest dodatkowe zbadanie pochodzenia Borcków.

Wychodzimy od informacji z XIII w., by określić pierwszych przedstawicieli rodu. Na końcu rozprawimy się ze sporami, które wyniknęły pod koniec XVI w.

Borcko został po raz pierwszy wymieniony w dniu 3.3.1251 r. jako świadek księcia dymińskiego Warcisława. W roku 1253 był kasztelanem Kolobrzegu. Następnie uczestniczył w niektórych większych sprzedażach państwowych i występował wielokrotnie jako świadek na obszarze dorzecza Odry. W przypadku, gdy nie może zostać udowodnione, iż ród Borcków działał na tych terenach, to przekonać powinny wspólne wystąpienia rodu z rodami: Hummerow, Duering, Hasmer und Ramel, właścicielami posiadłości na tych terenach, bądź częste wymienianie rodu w dokumentach dotyczących pożyczek i pomocy udzielanych na wyspie Uznam i na obszarze ujścia Regi. W późniejszym okresie w źródłach wymieniane są ziemie w rejonie

Kołobrzegu, Białogardu i Bobolic, wieś Zieleniewo koło Kołobrzegu, wsie „**Uberede**” koło Kurowa w powiecie Bobolice, wieś **Scheterow** koło Białogardu, wieś **Simössel** i inne. Czy je zdobył, czy odziedziczył, dzisiaj można tylko przypuszczać. Chciałbym założyć, że do niego należały niektóre posiadłości na wybrzeżu. Wiele z nich zostało zdobytych w czasie wojny przeciwko Mestwinom z Gdańska (*Mściwój*) w roku 1266. Tego można się dowiedzieć z relacji Bisprawsa i innych uczestników walki. W dokumentach osadniczych po roku 1266 przytaczana jest nazwa wsi Borcków w okolicach Sławna. Rozmieszczenie posiadłości w okolicach Kołobrzegu, Białogardu, Bobolic i Sławna można wytłumaczyć przejmowaniem ziem za udzielanie pomocy zbrojnej, przypadkowe objęcie, bądź charakterystyczne dla tamtych czasów szerokie osiedlanie się Pomorzan. Przekazy o posiadaniu „starego rodowego kręgu”, wymienianego przez Borcka, nie mają odzwierciedlenia i potwierdzenia w dokumentach.

Najbardziej znaczącym aspektem dla miasta Łobezu jest fakt, iż Borcko sam wybrał i nadał nazwę miastu. Na pieczęci z 11 stycznia 1282 r. widnieje napis „de Vressow” – miejscowość Fritzow koło Kołobrzegu, podczas gdy w dokumentach z 16 sierpnia 1271 r. nazywa siebie – „dominus de Lobis” i z 14 listopada 1280 r. – „nobillis de Lobese”. Możemy przypuszczać, że spowodowane to było koniecznością objęcia nowych obszarów ziemskich poza Kołobrzegiem – Fritzow...

Najmniej zasiedlone obszary wokół Regi wydawały się być do tego stworzone. Podjął się przesiedlenia ludności na te tereny w czasie, gdy książęta szczecińscy musieli bronić swoich praw do tych ziem przed najazdami margrabiów z Brandenburgii poprzez zasiedlanie i budowę zamków i grodów... Także polityczne podłoże przemawia za tym, że książęta pomorscy około roku 1270 wysłali „posłańca”, by jako gospodarz i pan na zamku chronił te tereny przed atakiem margrabiów. Dla Borcka jako pana na zamku i administratora mogło to przynieść wiele korzyści politycznych i gospodarczych wobec książąt. Pozwoliło to mu stać się bardziej niezależnym i samodzielnym, mimo trudnej pozycji – między interesami książęcymi z jednej i margrabiami z drugiej strony. Staje się to widoczne po raz pierwszy, kiedy w roku 1297 synowie Borcka muszą się politycznie podporządkować margrafom. Pochodzenie części nazw wsi na późniejszych terenach Borcków potwierdza przypuszczenie, że wraz z panem osiedlali się na obszarze między Starogardem i Węgorzynem jego dawni poddani, a wraz z nimi przywędrowały nazwy osad: Belczna leży koło Kołobrzegu, Grabowo koło Kamienia, nazwa wsi Rożnowo pojawia się wielokrotnie w Meklemburgii i na obszarze

Maszewa, Bonin – koło Koszalina, zostały nazwane dokładnie tak samo jak wieś Naćmierz związana z rodziną Nasmer. Rogowo wykazuje podobieństwo do tak samo nazywającej się wsi koło Białogardu nad Parsętą, Ustronie do leżącego koło Kamienia lub Koszalina Hagendorf.

Przesiedlenie z Kołobrzegu nad rzekę Regę, o których wspominał Sello, jest także spowodowane tym, że w tym samym czasie, w którym Borcko rozpoczął karczunek nad Regą i budowę Łobezu, a także utworzenie miasta Resko, część późniejszego kraju Borcków położonego na zachód od Regi nie należał jeszcze do jego terenów. Ponieważ w dokumentach klasztoru Dünamunde (Daugravigiva na Łotwie) z roku 1284 jest zapisane, że granica obszaru działania zamku istniała od Zambelbach do Regi, później przesunęła się aż do Polchowa... Durchmann twierdzi, że Wilczy Stumień i rzeka Golnica utworzyły granicę między krajem Borcków a obszarami należącymi do Dobrej. Jako potwierdzenie wskazuje on na wały obronne, które dziś nie są rozpoznawane jako pomorskie. Można założyć, że granica przebiegała nad nazwanymi potokami, gdyby treść dokumentów zgadzała się bezsprzecznie. Ale Durchmann daje możliwość także innej interpretacji. Według dokumentu granica mogła prowadzić wzdłuż rzeki Regi i w górę od Reskiej Węgorzy, wówczas nazywanej Strumieniem Polchowskim.

Rzeka Rega nie zawsze stanowiła ważną granicę między wschodem a zachodem, na co wskazują przedstawione pomorskie zamki obronne w Łobezie i Starogardzie, niziny Wilczego Strumienia i rzeki Golnica. Potwierdza to powstanie pierwotnie pomorskich nazw wsi: Ługawina i Dorowo, Strzmielce, Dobieszewo, którym przeciwstawia się niemieckie Borkowo Wielkie, Łagiewniki, Lubień Dolny i Górny, i te pomorskie, które mogły zostać wprowadzone z zasiedlonych wcześniej obszarów jak: Patzig (Piaski) na Rugii, Karnice z okolic Trzebiatowa w górę Regi, Karwowo, Czachowo z Meklemburgii, Rekowo z okolic Kamienia lub Kołobrzegu i Kraśnik koło Koszalina.

W przypadku gdy przebieg granicy według dokumentów z 1284 r. nie może być decydującym, jest potwierdzony historycznie rozwojem wsi położonych na zachód w górę Regi do Karwowa. Opactwo w Białoboku na tych terenach karczuje lasy i osusza bagna do Łagiewników, Lubienia Górnego i Dolnego – tereny te książę Warcisław z Dymina wziął jako lenno, po czym w roku 1255 oddał we władanie klasztorowi. Fakt, iż wsie te leżą w korytarzu między Karwowem a Regą uważam (podobnie jak Sello) za rzecz godną uwagi, gdyż może to świadczyć, że tereny te nie należały do Borcków i że to książęta pomorscy dysponowali tymi ziemiami. W innym przypadku książę Warcisław

nie potrzebowałby potwierdzenia ich posiadania. Z dokumentów klasztoru Dünamunde (Daugravigiva na Łotwie) z 1284 r. i z historii karwowskiego obszaru polnego wynika, że nie tylko Borckowie mieli prawa do terenów na zachód od Regi. Przeciwno takiej interpretacji dokumentów z 1284 r. przemawia to, że Resko podczas swojego utworzenia, które Sello datuje na rok 1282, zatrzymało tereny na lewo od Regi, i że zamek Wilcza Góra (Strzmiel), w oparciu o który Borcko się nazywa, także leży na tym terenie. Wyjaśnienie tej sprzeczności pozwoli nam na zrozumienie warunków krainy i jej państwowo-prawnych procesów.

Datowanie założenia Reska po 1284 r. nie jest możliwe, gdyż od 13.05.1283 r. Johannes, współzałożyciel miasta i syn Borcka nie został więcej wymieniony w dokumentach. Z określenia, które Borcko sam dla siebie wybrał, można odczytać jego wędrowkę z Kołobrzegu-Fritzow do Łobezu i Strzmiela. Ponadto stwierdzono, że Borcko imigrował do Łobezu. Tego zdania jest także Sello; nie wyciągnął jednak z tej sprawy żadnych wniosków. Po 23.04.1284 r. książęta pomorscy przekazali klasztorowi Dünamunde (klasztor cystersów na Łotwie – Daugravigiva) część ziem należących do Borcków – wynika z tego, że Borckowie byli lennikami książąt. Z dokumentu można wysnuć wniosek, że lennicy, rycerze książęcy, powinni swoje dobra zanosić opatowi klasztoru jako lenno.

Kolejne ustalenia, że na obszarze należącym do klasztoru nie mogą zostać zbudowane kolejne zamki, pokazują decydujące polityczne tło tej darowizny. Klasztor powinien przejąć ochronę księstwa na tych terenach. Być może Borckowie przyjęli w tym zatargu, który zaniepokoił okolicę, postawę przyjazną Brandenburgii. Dlatego książęta zmuszeni byli do tego kroku. Jaką rolę odgrywały obszary nad Regą, wynika z umowy, która została zawarta 13.08.1284 r., czyli cztery miesiące po oddaniu przez książęta ziem klasztorowi. Przy tym posiadłości klasztorne nie zostają już więcej wymieniane. Rozwój polityczny zabrał przypuszczalnie klasztorowi radość ze wspaniałej darowizny książąt. Borckowie przejęli w spadku tereny do rzeki Golnicy... Darowizna z 1282 r. została planem, który nigdy nie został zrealizowany. Pokazuje ona jednak państwowo-prawne stanowisko Borcków w ich prawdziwym świetle.

Wspominana już wieś Karwowo była w posiadaniu Sanda jako lenno od książąt i została przekazana klasztorowi w Białoboku wraz ze stoma lanami pola. Nazwano go „Szando miles de Cholberg”. Jak Sello zaznacza i Quand rzeczywiście przypuszczał, Sanda jest uznawany za krewnego Borcków. Nie jest to potwierdzone w żadnym dokumencie, jedynie przypuszcza się przez szereg porównań. Sanda występuje od 27.7.1242 r. do 13.7.1258 r. jako świadek nie tylko w sprawach Kołobrzegu i terenów Regi, ale także Kamienia

i Greiswaldu, a więc także na Pomorzu Przednim. Nie może on jednak być zaliczany do jednego z wymienianych później rodów pomorskich na podstawie informacji wynikających z dokumentów. Podobnie kołobrzeski Kazimierz nie może należeć do rodu Borcków.

Skąd pochodzi Borcko? Jest Pomorzanie, o czym świadczy imię nadane podczas chrztu... O jego ojcu nie ma wzmianek. Muszę odrzucić wszystkie przypuszczenia, także te przytaczane przez Sello, że Borcka ojciec nazywał się Johannes lub Jesko, ponieważ nie zgadza się wtedy kolejność pokoleń. Najstarsza mianowicie informacja wynikająca z dokumentów, w której wymieniany jest Borcko, nie zgadza się z przypuszczeniami Sello. W wydanym w 1186 r. dokumencie wymienia się „Pribislawus filius Borconis” – (Przybysław syn Borckowy). Stąd wzięło się domniemanie o Przybysławie, jednak w tym czasie wymienia się jego imiennika z Pasewalku. Ponadto udokumentowano wielokrotnie jako świadka w latach 1212-1235 w Kamieniu Pomorskim szlachcica o takim imieniu. Sello widzi go jako przodka Borcków, jednak tylko na podstawie pierwszej wzmianki z roku 1212. Jest więc kilka innych możliwości, które nie mogą prowadzić do konkretnego rozstrzygnięcia problemu, ponieważ nie są potwierdzone dokumentami; dlatego też przyjmujemy tezę, że Przybysław od 1186 r. jest przodkiem Borcków.

Mogę potwierdzić dalej moje przypuszczenia, ponieważ Przybysław zostaje wspomniany jako świadek w dokumentach z 1186 r, w których jest mowa o parafii w Kamieniu, która otrzymuje szczególne posiadłości na wyspie Wolin. A więc Borckowie mieli posiadłości u ujścia Odry od dawna.

Borcko I zmarł w 1186 r. Jest on uznany za przodka Borcka II, począwszy od 1251 r. Jego syn Przybysław występuje samodzielnie już w roku 1186, jednak o jego wieku nie ma informacji, dlatego przez 65 lat, do roku 1251, w którym Borcko II zostaje wymieniony po raz pierwszy w dokumentach, uznaje się istnienie dwóch rodów, o czym mówi Sello.

Borcko II rozpoczyna szereg genealogiczny rodziny Borcków, jego synowie Jan i Jakub pojawili się w 1282 r. i Mikołaj w 1295 r. po raz pierwszy. Mikołaj używa pierwotnie nazwiska swojego ojca jako nazwiska rodowego, kiedy 1.1.1297 r. nazywa siebie Nikolaus Borcko. Od tych braci pochodzi dzisiejsza rodzina Borcków.

Zauważyliśmy, że Borckowie osiedlili się na terenach leżących między Reskiem a Węgorzynem. Najsilniejszym argumentem przeciwników tego poglądu jest zdanie o starych dziedzicznych wolnych posiadłościach mających prawo do lenna, co zdaniem Sello zostało udowodnione we wstępie do źródeł rodziny von Borcke.

Punktem wyjścia tych rozważań jest spór z 1582 r. i jego powtórzenie w roku 1601. Wtedy to Borckowie odmówili szukania i wskazania swojego lenna i uzasadniali ten krok tym, że ich dziedziczone od dawna posiadłości nie potrzebują więcej składać przysięg. Niestety nie zrealizowali swoich pragnień. Sello próbuje tylko obronić racje Borcków. Gdyby miał rację, potwierdziłby tym ważny punkt przeciwko tym sprawdzonym udokumentowanym informacjom z XIII w. Z tego względu zajmujemy się tym pytaniem.

Przez całe średniowiecze kraj Borcków na Pomorzu nie zajmuje określonego stanowiska – wskazuje na to najpierw układ pokojowy z 1284 r. i dokument oddania w tym samym roku ziem do klasztoru Dünamunde. Stanowisko to dokładnie potwierdza w książęcej umowie podziału ziem z 12.07.1295 r., w której zamki Łobezu i Reska są traktowane identycznie, jak inne zamki w kraju. Papieskie pouczenie książąt z roku 1331 również ich obowiązuje. Następnie Borckowie przyznają się wyraźnie 16.12.1333 r. przed margrabią z Brandenburgii do prawa pierwszeństwa jako książęta pomorscy. Zachowanie księcia Wacława ze Szczecina z 5.12.1392 r. pokazuje wpływ panów ziemskich.

Dr Wulf-Dietrich von Borcke
Tłumaczenie: Małgorzata Wojciechowska

„ŁabuŹ” 51/2004

Bank PKO BP Drawsko Pomorskie
70 1020 2847 0000 1102 0013 5137 – dla „Łabuzia”

Wydawca: ŻEBRACZA INICJATYWA WYDAWNICZA Klubu
Literackiego „ŁabuŹ” – redaguje zespół, ul. Rapackiego 12/1,
tel. 091 397 67 81, 73-150 Łobez, strona internetowa:
<http://free.art.pl/labuz>, mail: labuz@free.art.pl

P.U.K.i T. „GIDEX” Sp. z o.o.
Zakład Poligrafii w Szczecinie, ul. Szczawiowa 55
tel. 091 483 72 65, fax. 091 421 48 48

Nakład: 500 egz.

Ignacy Skrzypek

KREISHEIMATMUSEUM – POWIATOWE MUZEUM REGIONALNE W ŁOBZIE I JEGO ZBIORY

Tak nazywało się to muzeum, chociaż, do zakończenia drugiej wojny światowej, nie istniał powiat Łobez, a miasto Łobez stało się jedynie siedzibą władz powiatowych, przeniesionych tutaj w 1860 r. Był natomiast powiat Resko, istniejący od kwietnia 1817 do maja 1945 r., nazywany początkowo powiatem Borcków lub wschodnim, w którego skład wchodziły takie miasta jak Resko, Łobez, Węgorzyno i Ploty (obecnie woj. zachodniopomorskie).

O utworzeniu muzeum regionalnego w Łobzie zdecydował, jak to często bywało, przypadek oraz zainteresowanie zbieractwem miejscowego nauczyciela, inspektora szkolnego, Alfreda Rowe. To on już w początkach lat 20. XX w. przemierzał teren w poszukiwaniu zabytków, z myślą o stworzeniu w Łobzie muzeum, co w tym czasie na Pomorzu zaczynało być popularnym zajęciem.

Penetrując pewnego razu skupiska polnych kamieni, gromadzone z pól przy drogach, na miedzach lub obrzeżach lasów, natrafił, w okolicach miejscowości Strzemiele, na granitowy kamień żarnowy, nieckowaty, pochodzący prawdopodobnie z młodszej epoki kamienia lub z epoki brązu. Aby uratować znalezisko przed rozbitciem na mniejsze kawałki, porozumiał się w tej sprawie ze starostą von Bismarckiem, który nakazał zabezpieczyć żarna, przewieźć je do Łobza i umieścić przed wejściem do starostwa. Zabytek ten okazał się pewnego rodzaju kamieniem węgielnym przyszłego muzeum regionalnego.

Alfred Rowe starał się przekonać starostę, aby oficjalnie powołał muzeum, które dałoby schronienie gromadzonemu od jakiegoś czasu zabytkom. Starosta okazał dla przedsięwzięcia duże zrozumienie i zainteresowanie pomysłem. Otrzymał poparcie, zapobiegliwy nauczyciel rozpoczął pełną zapalu pracę. Podczas swoich podróży służbowych na teren powiatu, pozyskiwał dla swojej idei dalsze kręgi osób. Gromadził też kolejne zabytki, które początkowo przechowywane były w jednej szafie w starostwie. Przekonywał różnych zbieraczy, aby przekazywali swoje kolekcje w jedno miejsce, gdzie z czasem będą mogły być udostępniane do publicznego oglądu.

Przyjmuje się, że początki muzeum w Łobzie należy łączyć z rokiem 1925, chociaż Otto Kunkel, w swojej pracy o muzeach, podaje rok 1926. Daty te mogą być ze sobą mocno zbieżne i łączą się zapewne z momentem, kiedy starosta udostępnił na zabytki jedną, dużą szafę oszkloną, ustawioną w korytarzu urzędu. Szybko jednak została ona zapełniona napływającymi darami, a także sporadycznymi zakupami, czynionymi przez Alfreda Rowe.

W szafie zgromadzono przede wszystkim znaleziska archeologiczne, drobne sprzęty ludowe oraz różnego rodzaju skamieliny. Z zabytków archeologicznych stały w szafie głównie popielnice różnej wielkości z grobów ciałopalnych kultury łużyckiej, w tym m.in. z miejscowości Bytowo, Łobez – wybudowanie, Bonin i Belczna. Były też krzemienne i kamienne siekierki, kamienne toporki jak np.: toporek z niedowierconym otworem z Suchania; moneta rzymska cesarza Trajana (98-117 r.) z miejscowości Belczna; krótki miecz (lub sztylet?) z brązu znaleziony w grobie szkieletowym we wsi Suliszewice (prawdopodobnie z wczesnego okresu epoki brązu); fibula rzymska z brązu, подарowana przez gospodarza ze wsi Zbrojewo; popielnica gliniana z tegoż okresu zdobiona meandrem; przęśliki gliniane i z piaskowca oraz grzechotki gliniane używane jako zabawki dziecięce. Bardzo szybko jedna szafa zapełniła się darami i problem przechowywania zabytków, a równocześnie lokalizacji muzeum, oczekiwał na rozwiązanie.

Kiedy na początku 1930 roku ulokowany w starostwie urząd skarbowy przeniósł się do domku jednorodzinny, zwolniły się dwa pomieszczenia w budynku starostwa, które przeznaczono na muzeum powiatowe. Ekspozycję urządził kustosz Muzeum Prowincjonalnego w Szczecinie dr Franz Bahlke, przy wydatnej pomocy dyrektora tegoż muzeum, dr Otto Kunkla. Według projektów dr Franza Bahlke wykonane zostały gabloty – szafy oszklone, rozmieszczone w dwóch pokojach i na korytarzu. Zbiory podzielono na cztery działy: a) sztuka sakralna, b) zabytki prehistoryczne, c) kultura ludowa

i historia miasta, d) geologia. W korytarzu, w szafie, umieszczono teraz tylko skamieliny i brylki kopalnego bursztynu, jeszcze nie sklasyfikowane i nie uporządkowane. Po obu stronach szafy, na podłodze, ułożono kamienie żarnowe, nieckowate z rozcieraczami oraz wczesnośredniowieczne i średniowieczne, wykorzystywane w systemie obrotowym. W jednym pomieszczeniu wyeksponowano zabytki sztuki sakralnej, w drugim natomiast, większym, zabytki archeologiczne, historyczne i kultury wiejskiej (etnograficzne).

W 1931 roku dokonano otwarcia muzeum powiatowego w Łobzie (*Kreisheimatmuseum in Labes*), w czasie którego współtwórca ekspozycji – dr Franz Bahlke – szczególnie mocno podkreślił, w swoim przemówieniu, zasługi Alfreda Rowe w organizowaniu tej placówki. Gorąco podziękował także staroście von Bismarckowi, jako mecenasowi całego przedsięwzięcia, oraz radzie powiatowej, która zatwierdziła koszty finansowe, poniesione na urządzenie muzeum. Obecni na uroczystości byli także darczyńcy i prywatni ofiarodawcy swoich kolekcji. W powitalnej mowie zastrzegano się, że muzeum dzisiaj otwarte, nie jest czymś gotowym, ponieważ ciągle będzie się rozwijać, „a jego rozwój zależny jest od wszystkich tutaj obecnych oraz pozostałych mieszkańców miasta i powiatu”.

Początkowo zwiedzającym udostępniano muzeum tylko w niedzielę od godz. 11⁰⁰ do 13⁰⁰, a od 1933 roku czynne także było we wtorki, w tych samych godzinach oraz dodatkowo w piątki od 14⁰⁰ do 16⁰⁰. Wstęp był bezpłatny. Po wyznaczonych godzinach można było zwiedzić wystawy, po uprzednim zgłoszeniu się u kierownika muzeum, Alfreda Rowe, który mieszkał przy dawnej Zülzefitzerstrasse 10/1 (ul. Suliszewicka) albo u stróża w starostwie, w pokoju nr 1. Wydano też krótki przewodnik po muzeum, opracowany przez Alfreda Rowe, który opublikowano w 1934 roku, w jednym z kalendarzy powiatowych.

Zabytki sakralno-historyczne zgromadzone były w pokoju, o dobranych kolorystycznie do nich ścianach, ze znawstwem tematu i sprawiały dobre wrażenie. Przede wszystkim przy wejściu wyeksponowane było torso, pełnego wyrazu, barokowego krucyfiksu drewnianego ze Starej Dobrzycy i dwa drewniane anioły z chrzcielnic; jeden z kościoła w Starej Dobrzycy, drugi z Wolkowa. Na ścianie głównej umieszczono figury trzech świętych: Marcina, Urbana i Huberta z późnogotyckiego ołtarza z końca XV wieku z Radowa Małego, a na ścianie bocznej umocowano żelazną, renesansową płytę piecowa z 1566 roku, z reliefem przedstawiającym historię św. Szymona. W oszklonej witrynie wyeksponowano 2 cynowe świeczniki z Radowa Wielkiego

z XIX wieku, figurę drewnianą z ołtarza barokowego ze Starej Dobrzycy, śpiewnik wykonany ręcznie przez ucznia na okazję pierwszego święta Bożego Narodzenia, a także srebrny i pozłacany kielich mszalny z Rogowa, prawdopodobnie pochodzący z warsztatu Ernsta Kadaua, zmarłego w 1690 roku. Na szafie ustawiono świecznik drewniany typu „korona”, być może gotycki, który używany był od wielu dziesiątków lat tylko w święta Bożego Narodzenia.

W pomieszczeniu głównym, większym, prezentowano zbiory prehistoryczne, które w części już scharakteryzowano na wstępie. W międzyczasie doszły inne: trochę narzędzi krzemienych i kamiennych z młodszej epoki kamienia, prawdopodobnie z miejscowości Siedlice, Orle, Łosońnica, i.t.p., naczynie z wczesnej epoki brązu z miejscowości Iglice, naszyjniki i siekierki brązowe podarowane przez nauczyciela Bersina i landrata von Bismarcka z nieokreślonych miejscowości, pinceta brązowa, oselka, podkowa żelazna, grot włóczni i żelazny grot strzały, znaleziony koło przystanku celnego w Ginawie. Aby ożywić ekspozycję zrekonstruowano kamienny grób skrzynkowy, z popielnicą wewnątrz. Wykonano i ustawiono także model wału obronnego okazałego grodziska czworobocznego w Karwowie, położonego na wzgórzach nad rzeką Regą, co szczególnie budziło zainteresowanie wśród odwiedzających, zwłaszcza młodzieży szkolnej.

W dziale historyczno-etnograficznym wisiała na ścianie mapa Eilharda Lubinusa (Lubena) z 1618 roku, a w dużej oszklonej szafie ustawiono m.in. naczynie późnośredniowieczne z Łobza, deseczki tkackie z XIX wieku, butelkę szklaną z dawnej huty szkła w Podlípcah, dzbany gliniane i garnki kuchenne, lampy i świeczniki ludowe. W innym miejscu prezentowano wyposażenie i strój panny młodej z pierwszej połowy XIX wieku, m.in. wstążki ślubne i wiersz z okazji ślubu z maja 1806 roku; ubiory dziecięce, a także dokumenty i pieczęcie cechowe z Łobza z 1732 roku, wagi różne, w tym jedna z 1763 roku z miejscowości Trzebawie oraz miarę młynarską – korzec. Ciekawe były monety pomorskie i dokument z osobistym podpisem kanclerza Rzeszy Otto von Bismarcka. Wzbudzały też zainteresowanie fragmenty uzbrojenia, strzelby, laska kawaleryjska z XVIII wieku, laska wójtowska (tzw. kluka) i różne elementy strojów ludowych.

Pod koniec lat trzydziestych XX wieku *Kreisheimatmuseum* w Łobzie powoli traci na znaczeniu z racji czynienia przez władze starań, aby muzeum powiatowe zlokalizować w Resku. Budynek starostwa był w Łobzie coraz bardziej potrzebny, w związku z rozrastającą się administracją.

Dnia 1 kwietnia 1939 roku nastąpiło połączenie dotychczasowego muzeum w Łobzie (*Kreisheimatmuseum Labes*) i muzeum miejskiego w Resku (*Städtisches Heimatmuseum Regenwalde*) w jedno muzeum powiatowe z siedzibą w Resku (*Kreisheimatmuseum Regenwalde*), w tzw. Budynku Bramnym z I połowy XVIII wieku, należącym do zespołu zabudowań rodziny von Borck. Kierownikiem muzeum został Wilhelm Geissler, dotychczasowy kierownik muzeum w Resku, a jego zastępcą Alfred Rowe z Łobza. Muzeum w Łobzie zostało prawdopodobnie zamknięte. Nie wiadomo, jaka część zbiorów lobeskich została przekazana do Reska, a jaka pozostała w Łobzie. Brak jest również wiadomości, tak jak w większości przypadków, czy w czasie wojny jakieś zbiory zostały ewakuowane do Niemiec (?). Być może nic z dawnych zbiorów nie pozostało w Łobzie, ponieważ w czasie przeglądu stanu muzealnictwa pomorskiego w 1946 r., wykonywanego przez muzealników warszawskich, nie ma w opracowaniu żadnej wzmianki o byłym muzeum w Łobzie. Prawdopodobnie nie było po nim śladu. Wydaje się, że część zbiorów, przynajmniej te archeologiczne, musiały zostać przekazane do Muzeum Krajowego (*Landesmuseum*) w Szczecinie. Dzisiaj w zbiorach Muzeum Narodowego w Szczecinie znajdują się niektóre zabytki oznaczone starą sygnaturą „ML”, co wskazywałoby, że pochodzą z dawnego Muzeum w Łobzie.

W okresie powojennym, w latach sześćdziesiątych, była w Łobzie zorganizowana Izba Pamięci w szkole, ale tylko prezentująca w zabytkach i dokumentach historię powojenną. Obecnie w Łobzie, już od 12 lat działa prężnie „Stowarzyszenie Łabuź”, które wydaje czasopismo literackie „Łabuź” oraz organizuje sesje popularnonaukowe na tematy regionalne, w tym dotyczące pamięci rodu Borcków, czy też wybitnych osobistości urodzonych w Łobzie (prof. Otto Puchstein). Przy okazji takich sesji organizowane są wystawy w Klubie Nauczyciela zwane „Wysypiskami historycznymi”, co należy pozytywnie odnotować, bo jest to jakiś zaczątek muzealnictwa regionalnego.

Ignacy Skrzypek

„Łabuź” 55/2005

SKŁAD ZARZĄDU STAROSTWA POWIATU ŁOBESKIEGO:

1. Antoni Gutkowski – starosta
2. Ryszard Brodziński – wicestarosta
3. Jan Zdanowicz – członek Zarządu Powiatu
4. Ryszard Sarna – członek Zarządu Powiatu

DYREKTORZY WYDZIAŁÓW:

Wydział Architektury i Budownictwa – Czesław Skoworotko

Wydział Komunikacji i Drogownictwa – Józef Lewandowski

Wydział Geodezji i Kartografii – Tadeusz Bas

Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Gospodarki

Nieruchomościami – Zbigniew Pałubiak

Wydział Polityki Społecznej i Spraw Obywatelskich – Wiesław Mały

Wydział Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej – Teresa Łań

Wydział Finansowy – Helena Szulc – skarbnik

Wydział Organizacyjno-Administracyjny – Grzegorz Wasilewicz – sekretarz

SKŁAD RADY POWIATU ŁOBESKIEGO:

1. Bogdanowicz Zdzisław
2. Bolalek Andrzej
3. Bot Paweł
4. Drozdowski Józef – wiceprzewodniczący Rady Powiatu
5. Fojna Mieczysław
6. Gradus Andrzej
7. Konefał Waldemar – przewodniczący Komisji Oświaty
8. Kubacki Marek – przewodniczący Rady Powiatu
9. Michalczyzyn Jan – przewodniczący Komisji Rewizyjnej
10. Musiał Henryk
11. Pilecka Elżbieta
12. Sarna Ryszard
13. Sola Ryszard – wiceprzewodniczący Rady Powiatu
14. Trojga Zdzisław – przewodniczący Komisji Budżetu i Gospodarki
15. Zdanowicz Jan

Starostwo Powiatowe w Łobzie

ul. Konopnickiej 41

73-150 Łobez

Tel. (091) 397 60 99

Fax (091) 397 56 03

e-mail: sekretariat@lobez.net.pl